

**Godin Akam Inigha Izir
Gumazim
Danielin Akinafarim
O
Daniel
Akar faragha zuim**

Godin Akam Inigha Izir Gumazim Danielin Akinafarim a 6plan eghaghaniba ko 4plan irebabar akaba an iti. Me akinafarir kam Judaba osimtiziba sara itir dughiamin an osiri, ezi akinafarir kam men nighnizir gavgaviba gavgavim me daningasa. Kar men akurvaghti me kamaghin fogh suam, God gumazamizir bar deragha an pozibar akurvasi. Eghti gin God men osimtiziba givagh dabirabir aghuim me daningam.

Danielin akinafarim, akuar pumuning iti.

1. Sapta 1--6. Kar Daniel ko an namakabar eghaghaniba. Dughiar aviribar apaniba pazi me damuasa, ezi kamaghin me pamten nighnizir gavgavim Godin ikia egha arazir aghuibagh ami, ezi apaniba me damuamin bizim me ibura.

2. Sapta 7--12. Kar Daniel ganizir irebaba. Dughiar kamın, God gifozir puvatizir gumazamizibar kantriba bar gavgavigha iti. Eghti me ti Godin gumazamiziba bar me agivagham. Ezi irebar kaba kamaghin men akakasi, God uan gumazamizibar akuragh, egh kantrin kabar gavgaviba agivagham. Eghti gin Godin gumazamiziba bar deraghvira ikiam.

Daniel uan namakaba ko men eghaghanim

(Sapta 1--6)

Judan gumazir igiar maba atrivimın dipenimın iti

¹ Fomira Jehoiakim Judabar atrivimın itima, azenir pumuning ko mıkezim gıvazıma, Babilonın kantrin Atrivim Nebukatnesar, a izi Jerusalemın nguıbar ekiam ko misoghasa, egha an midorozir gumazıba nguıbam bar an ekiaru.

² Ezi Ekiam Nebukatnesar amamangatızıma, an Atrivim Jehoiakim inıgha Judan gumazamizir avirim inıgha Godın Dipenimın kavın aghuıba ko itariba ini. Egha da inıgha Babilonın kantrin ghua uan asebar dipenimın ghu. Egha bizir aghuir kaba isa dipenir kamın aven itir danganir mogomemın da atı.

³ Ezi Atrivim Nebukatnesar Judabar tongın gumazir igiar maba inıasa, uan dipenimın ingarir gumazıbar faragha zuir gumazim, Aspenas mıgei. A ghaze, ni Atrivim Jehoiakımın anabamra ganıva gumazir igıabara inıva egh uaghan gumazir ekiabar adarazir otaritaba sara inıgh.

⁴ Egh a kamaghın garir gumazir igıaba inıam: me guar aghuıba ikıva, namnar aghuıba ikıva, egh tav mıkarzir tam ikuvıghan kogh, egh fofozir avırıba ikıva, suren aghuıbar amuva, uaghan zuamıra fofozim inıgham. Eghti me atrivimın dipenimın ingaramın fofozim ikiam. Egh Aspenas

uabi men sure damuti me Babilonin akam osiriva egh a diponam.

⁵ Egha atrivim uaghan kamaghin migei, dughi-aba bar dagher me apiba ko wainin dipar me apiba, me atrivimin dipenimin itir gumazibar min dar amam. Egh me azenir pumuning ko mizekimin sure damighiva gin me atrivimin ingangarir gumazibar otivam.

⁶ Men tongin misevezir gumazibar ziabar kara: Daniel, ko Hanania, ko Misael, ko Asaria, me bar Judan anabamin gumazir igiaba.

⁷ Egha Aspenas ziar igiaba me gariki. Daniel a Beltesasar a gati, egha Hanania a Satrak a gati, egha Misael a Mesak a gati, egha Asaria an Abetnego a gati.

⁸ Ezi Daniel dagheba ko wainin dipaba ko bizir me atrivimin dipenimin isa me ganidiba, ana dar aman aghua. A pamten kamaghin nighnisi, a dagheba ko wainin dipam amegh, Godin damazimin mizegham.* Kamaghin amizi, a uabin akurvaghasa Aspenasin azangsi, eghti me dagher igharazitam a daningam.

⁹ Ezi God Aspenas gamima a Danielin apangkuvigha an akurvaghasa.

1:8: Esekiel 4:13; Hosea 9:3 * **1:8:** Danielin nighnizimin mingarim, a deragha bigha migeir puvati. Guizbangira, Babilonia bizir guar avirir God Israelian anogorogheziba me dapi. Ezi Israelian Araziba, wainin dipabar amasa men tivazir puvati. Babilonia ti dagheba uan aseba ofabar min dagh anidi, ezi bizir kabar Daniel daman aghua. O a ti ghaze, an atrivimin dagher aghuiba iniam, egh arazir kamın an atrivim kamaghin an akagha ghaze, a bar atrivim aningizir akabar gin mangam. **1:9:** Jenesis 39:21

¹⁰ Egha Aspenas kamaghin Daniel miġei, “Ki uan ekiamin atiatingi. Ki fo, a ia bagha dagheba ko dipaba amisevegha ġifa. Eghti ia mikarziba suegh aghariba guigh, egh ia, ia ko izezir gumazibar min ganan koghtima, a na misueghti ki aremegham.”

¹¹ Aspenas faragha Daniel, Hanania, Misael, ko Asaria, men ganasa gumazir mam amisefe. Ezi Daniel ghua gumazir men garim kamaghin a miġei,

¹² “Ni kamaghin e damu ganigh, ni azenibar oparir dagheba ko dipamra, da e daning mangi 10plan dughiabar tugh.

¹³ Egh 10plan dughiar kabar ġin, ni gumazir igiar atrivimin dagheba apibar ganiva, egh ni en gan. Egh ni fogham, en mikarziba men mikarzaribar min deraviram oto, o puvati? Egh ni ġin bizir tizimin e damusi, ni puram e damu.”

¹⁴ Ezi gumazir men garim, a Danielin akamin ġin ghua Daniel mikemezi moghin ami.

¹⁵ Ezi 10plan dughiabar ġin, men ganganim bar deragha, men mikarziba saram aghua gavgav-igha, gumazir igiar atrivimin dipenimin amez-ibagh afira.

¹⁶ Ezi gumazir men garim, an atrivimin dipenimin dagheba ko wainin dipaba isa zurara munagh da arisi. Egha azenibar oparir daghebara me ganigavira iti.

¹⁷ Ezi 4plan gumazir igiar kaba, God biziba bar dar amuamin fofozim ko, akinafaribar gara dagh fozir fofozir aghuim, ko nighnizir aghuim me ganingi. Egha God Daniel fofozim a ganingizima, a

irebaba ko irebamın mın garir bizibar mıngaribar gun mikımamin fofozim ti.

¹⁸ Ezi Judan gumazir igiar kaba bar, me azenir pumuning ko mıkezimın sure agıfa, dughiar Atrivim Nebukatnesar inabazim. Ezi Aspenas me inigha atrivim bagha ghu.

¹⁹ Ezi atrivim me ko mıgiava kamaghın gari, Daniel, Hanania, Misael, ko Asaria, men fofozim gumazir igiar mabar fofozibagh afira. Kamaghın amizi, a me inizıma me an ingangarir gumazibar otifi.

²⁰ Egha atrivim bizir avırıbar men azangsıgha, me ko mıgia gari, men fofozim Babilonın fofozir gumazibar fofoziba, bar moghıra me gafira. Atrivimın irebar mıngaribagh fogha dar gun mıgeir gumaziba ko, kukunir gumaziba bar, me Judan gumazir 4plan kabagh afiraghan kogham. Bar puvati.

²¹ Egha Daniel dughiar ruarimın atrivimın ingangarim gami. Egha a ingara ikiavıra itima, Sairus Babilonın atrivimın oto.

2

Nebukatnesarın irebam

¹ Nebukatnesar azenir pumuning uan kantrin garava an atrivimın iti. Egha dımagarir mam, a irebamın gani. Ezi irebar kam a gamima a bar osemegha akuava avenge.

² Kamaghın amizi, irebar mıngaribagh fogha dar gun mıgeir gumaziba ko, kukunir gumaziba ko, imezibagh amir gumaziba ko, akavsiar ifavaribagh amir gumaziba, me bagha akam

amada. Eghti me izi an irebamın mıngarımın gun mikımam. Egha me iza atrivımın guamın tuivizi,

³ a kamaghın me mıgei, “Ki irebamın ganizi, irebar kam na gamıma nan navım bar oseme. Kamaghın amizi, ki irebamın mıngarım gifoghasa.”

⁴ Egha me kamaghın Aramın akamın atrivımın akam ikaragha ghaze, “Atrivım,* ni bar deraghvıra iki mamaghıra iki. E ghaze, ni faragh uan irebamın e mikemeghti, e an mıngarımın gun ni mikımam.”

⁵ Ezi atrivım kamaghın gumazır kabav gia ghaze, “Ki guızbangıra ia mıgei, ia bizır ki irebamın ganızıbar gun na mikemeghan kogh, egh uaghan an mıngarımın gun mikemeghan koghti, ki mıdorozır gumazıbar kemeghti, me ian sueba ko aghariba asıghti, ia aremegham. Egh me ian dipenıbagh asıghasıghıva, dar amutı da bar ikuvıgham.

⁶ Egh ia vırara irebam ko an mıngarım sara na mikemeghti, ki bizır avırım ia danıng, egh ia damutı ia zıar ekıam inıam. Kamaghın datırıghın, ia irebam ko an mıngarımın gun na mikımam.”

⁷ Egha me uam atrivım mıgei, “Ni irebar kamın gun e mikemeghti, e an mıngarımın gun ni mikımam.”

⁸ Ezi atrivım kamaghın mıgei, “Ki ian ifavarıbagh fogha gıfa. Ia dugıar ruarım mızuamasa, kamaghın ia ghaze, ki akam otavkırı. Ezi bar puvatı.

⁹ Guızbangıra, ia bizır ki irebamın ganızıbar gun na mikemeghan koghıva, ia bar osımtızır

* **2:4:** Akar kagh ikegha ghua Daniel 7:28ın tuzıba, me Hıbrun akamın dar osırızır puvatı. Me Aramın akamın an osırı.

magh gariba iniam. Ki fo, ia bar navir vamira inigha ghaze, ia na gifar mangiti ki uan nighnizim otevkiniham. Kamaghin, ia irebar kamın gun na mikim, eghti ki fogham, ia uaghan an mingarim sara na mikemegh.”

¹⁰ Ezi fofozir gumazir kaba atrivimın akam baregha, kamaghin a ikaragha ghaze, “Atrivim, nguazir kamın gumazitam bizir ni damuasa e mikemezim damighan kogham. Bar puvati. Atrivim, atrivir gavgavir ekiatam, uan irebar mingaribagh fogha dar gun migeir gumazitam, ko kukunir gumazitam, ko akavsiar ifavaribagh amir gumazitam, an azangsizir katamın a gamizir puvati.

¹¹ Atrivim, bizir ni en azangsiziba, e dav kiman ibura. Ezi gumazitam dar amighan kogham. Aseba dar amuam. Egha aser kaba da gumaziba ko itir puvati.”

¹² Ezi atrivim akar kam baregha bar puviram atari. Kamaghin amizi, a midorozir gumaziba bagha akam amadagha ghaze, me Babilonın fofozir gumaziba bar me misueghtima me aremegham.

¹³ Ezi midorozir gumaziba ghua, Daniel uan namakaba ko me misueghti me aremeghasa me buriagha arui.

God irebamın mingarim Danielın aka

¹⁴ Ezi atrivimın midorozir gumazibar garir gumazim Ariok, dikavigha Babilonın fofozir gumazibav sueghti me aremeghasa zui. Ezi Daniel a mikimasa deravira nighnigha,

15 kamaghın Ariokın azara, “Manmaghsua, atrivim fofozir gumazibav sueghti me aremeghasa miğiriğiar gavgavir kam gami?” Ezi Ariok bizir otivizir kabar gun a miğei.

16 Ezi Daniel fofozir gumaziba aremeghan aghuagha, zuamira ghua atrivimin miğia ghaze, “Ni tong dughiam na danighti ki irebamın mingarimın gun mikimam.”

17 Ezi atrivim akar kam amamangatizi, Daniel uamategha uan dipenimın ghugha uan namakaba, Hanania, Misael, ko Asaria, bizir otiviziba bar dar gun me mikeme.

18 Egha apangkuvim bagha Godın Uan Nguibamın Itim ko mikimasa me miğei. Egh uaghan irebar mogomemın itim bagh azangsighti, an an mingarim en akagham. Eghti e Babilonın fofozir gumazir igharaziba ko aremeghan kogham.

19 Ezi dimagarir kamra God, atrivimin irebamın mingarim Danielın aka. Ezi Daniel Godın Uan Nguibamın Itimın ziam fa,

20 egha kamaghın miğei:

“God, ki nin ziam fi mamaghira ikiam.

Guizbangira, fofoziba ko gavgaviba bar nina.

21 Ni amozim ko aruemin dughiam gatifa,
egha ni uabi gumazibagh inabi, da atrivibar
otifi,

egha ni men ingangaribar me a gefi.

Egha fofozir aghuiba ko niğhnizir aghuiba
gumazibagh anidi.

22 Egha God ni bizir aven modoghav itir me fozir puvatiziba men akakasi.

Ezi zurara angazangarim nin iti,
ezi ni mitatemın itir biziba, ni dagh fogha gifa.

23 Nan ovavibar God, ni fofozim ko gavgavim na ganıngi

egha ni nan dımdiam baraki,
egha bizir e nin azangsıghizir kam, en aka.

Egha ni atrivimın irebamın mıngarim, en aka.
Ki bizir kam bagha ni minabagha, bar nin ziam fe.”

Daniel irebamın mıngarimın gun atrivim mıgei

24 Egha Daniel Ariok bagha ghu, gumazir kam atrivim Babilonın fofozir gumazibav sueghti me aremeghasa anemisefe. Ezi Daniel kamaghın a mıgei, “Ni fofozir gumazibav sueghti me aremeghan marki. Ni na inigh atrivim bagh mangi, eghti ki irebamın a geghanıva irebamın mıngarimın gun a mıkimam.”

25 Ezi zuamıra Ariok Daniel inigha atrivim bagha ghugha, kamaghın atrivim mıgei, “Ki Judan adarazir mav inigha izi, me fomıra kalabuziar gumazir mamın mın an kantrin a inigha kagh ize. Ezi a irebamın mıngarimın gun ni mıkimam.”

26 Ezi Daniel, an ziar mam Beltesasar, atrivim kamaghın an azara, “Ni nan irebam ko an mıngarim mıkimamın fofozim iti?”

27 Ezi Daniel kamaghın atrivim mıgei, “Atrivim, fofozir gumazitam, ko kukunir gumazitam, ko imezibagh amir gumazitam, ko akuzibagh amir

gumazitam, me bar modoghav tir bizir kamın mıngarım abıghıva avegham.

²⁸ Ezi Godın Uan Nguibamın Itim, a iti, a bizir mogomebar mıngarıba azenim garısı. Atrivim, God bizir gın otivamıbar nın akaghasa irebar kam ni ganingi. Ezi ki datırıghın irebar ni uan dakozımın akua ganızımın, gun ni mikımam.

²⁹ “Atrivim, ni akuıma God irebamın bizir gın otivamıba nın aka. Ezi Godın kam, a bizir mogomeba azenim garısı. Egha bizir gın otivamıba nın aka.

³⁰ Egha Godın kam bizir modoghav itim nan aka. Kırara fofozir ekiam ikia egha fofozir gumazir ıgharazıbagh afırazır pu. Puvati. God bizir kam nan aka, eghti ni uan irebamın mıngarım ko nıghnızıbagh gıfogham.

³¹ “Atrivim, ni irebamın garıma marvir guar dafam iti. Ezi bizir kam a gavgavıgha bar puvıra taghtası. Ezi ni an ganıgha bar atıatingi.

³² Me golin puvıra taghtazımın an dapanımın ingari. Egha an evarım ko agharımning, me silvan aningın ingari, egha an ivarıam me brasın dar ingari.

³³ Egha an suemning me ainın aningın ingarıgha, an dagarımningın vın, me uaghara ain ko nguazım veregha aningın ingari.

³⁴ Ezi dughıar ni marvir guar kamın garavıra itımın, dagıam a uabı mıghsıamın kuiaghırı, gumazıtım a poghezır puvati. A uabı izaghıra marvir guar kam mısogha an dagarır me nguazım

ko ainin ingarizimning misoke. Ezi aning bar misaraghire.

³⁵ Ezi ainba, ko nguazim, ko bras, ko silva, ko gol, da bar biaghiregha mati raizin miseviba, ni da isa da makuri. Ezi aminim dagh ivavamadi, ezi minezir taba ua itir puvati. Ezi dagiar marvir guar kam misoghezim, an aghua mighsiar ekiamin otoghava nguazir kam bar anevara.

³⁶ “Kar irebar ni ganizim. Ezi datirighin ki irebamın mingarimın gun ni mikimam.

³⁷ Atrivim, ni faraghavira ikia, egha atrivir maba bar dagh afira. Ezi Godin Uan Nguibamin Itim, a nin amamangatizi ni atrivimin iti. Ezi a gavgavim ni ganiga egha ziar ekiam ni ganingi.

³⁸ Egha ni gamima, gumazamiziba bar, ko asiziba, ko kuaraziba bar, ni me gatifa. Ezi ni dapanir me golin ingarizimin min iti.

³⁹ “Eghti atrivir mam nin gin otivam, egh a nin min gavgavighan kogham. Egh gin atrivir mikezim otoghiva, nguazir oteyiba bar dagh ativagham. Ezi atrivir kam mati bras.

⁴⁰ Eghti ua gin namba 4in atrivim otivam. An ainin min gavgavigham. E fo, ain bizibav sozima da bigha minemniaba iri. Ezi kamaghira atrivir kam kantrin fomira ikezibar gavgaviba bar dagh afiragh ada givagham.

⁴¹ Ezi ni irebamin kamaghin gari, bizir kamin dagarimning ko dagarir puziba, me ain ko nguazim uaning veregha dar ingari. Ezi bizir kamin mingarim kamakin. Gumazamizir atrivir kam ativaziba, me uarira uari abigh, men tarazi gavgavigh ikivira ikiam. Ain ko nguazim virara

dagarir pumuningin iti, a kamaghin nin aka, dar gavgavim ainin min gavgavigh egh bar gavgavighan kogham.

⁴² Ezi dagarir puzir me ain ko nguazimin ingarizim, a kamakin, kantrin otevir mam ainin min gavgavigham. Eghti an otevir mam nguazim min gavgavighan kogham.

⁴³ Ezi me, nguazim ko ain aning veregha marvir guar kamın dagarimin ingari. Ezi bizir kamın mingarim kamakin. Atrivim gumazamizir biaghireziba, ua me akuvasa nighnisi. Eghti me atrivir igharazibar guivibar iki, egh me deragh uari ko poroghan kogham.† Kamaghira ain deragha nguazim ko pozir puvati.

⁴⁴ “Ezi dughiar atrivir kaba ikiavira itimin, Godin Uan Nguibamin Itim, a Dughiar a Gumazamizibagh Ativaghamin Tam a damighti, an otivam. Eghti a iki mamaghira ikiam. Eghti atrivir maba da God Gumazamizibagh Ativaghamin Dughiar Kam dikabiraghan kogham. Eghti God Gumazamizibagh Ativaghamin Dughiam, an atrivir igharazibagh asighasigham. Eghti an atrivir dughiar kam a iki mamaghira ikivira ikiam.

⁴⁵ Ni dagiamin gari, a uabi mighsiamin pura kuiaghiri, gumazitam a poghezir puvati. Dagiar kam ira, marvir guar me ain ko bras ko nguazim ko silva ko golin ingarizim a misoghezi, a bar misaraghire. Dagiar kam, a God gumazamizibagh ativaghamin dughiamin ababanim.

“Godin ziar ekiam itim, a bizir gin otivamiba nin

† 2:43: Aramin akam deragha akar otevir kamin mingarim abighizir puvati.

aka. Guizbangira, bizir ni irebamın ganiziba, da ki ni mikemezi moghiram otivam.”

Atrivim ziar ekiam Daniel ganingi

⁴⁶ Atrivim Nebukatnesar Danielin akam baregha, egha Danielin boroghira tevimning apirigha irigha uan guam isa nguazim gatigha ghaze, me Danielin ofa damu borer mughuriar aghuim zuim tuva an ziam fi.

⁴⁷ Ezi atrivim kamaghın Daniel migei, “Ni irebar modozir kamın gun mikemegha gifa. Kamaghın amizi, ki kamaghın fo, nın God a godın igharaz-ibagh afira. Ana atriviba bar dar ekiam, egha bizir mogomeba azenim garisi.”

⁴⁸ Ezi atrivim Babilonın provinsın gavmanın dapanimın ikiasa Daniel amisefe. Egh a gumazir nighnızir aghuiba atrivim ganıdibar gumazir dapanimın iti. Ezi atrivim uaghan Daniel bizir avırir aghuiba a ganingi. Ezi Daniel ziar ekiam iti.

⁴⁹ Egha Daniel Babilonın provinsı gatafa. Egha a ingangaribar ganasa nighnighava, Satrak ko Mesak ko Abetnego, me amisivasa atrivimın azangısı. Ezi atrivim an azangızir kamın amamangatızı, me dar gari. Egha Daniel uabi atrivimın dipenimın iti.

3

Nebukatnesar marvir guamın tevimning apirigh a ziam fasa gumazamizibav gei

¹ Atrivim Nebukatnesar migeima me gol inigha marvir guar mamın ingari. Ezi marvir guar kamın ruarim a 27 mitan tuzı, an baravim 3 mitan tu.

Ezi me marvir guar kam isa Babilonin provinsin Duran nguazir zarimin aneti.

²Ezi me anetigha givazima, atrivim uan gavman gumazir dapaniba bar me migia ghaze, me izi uari akufagh. Eghti gavmanin faragha zuir gumaziba ko, gumazir dapaniba ko, gumazir ekiar faragh zuiba ko, nguibamin gavmanin garir gumaziba ko, dagiabar garir gumaziba ko, jasba ko, nguibabar gavmanin gumaziba me izi uari akufagh. Me izi, marvir guar Atrivim Nebukatnesar asarazir kam bagh, dughiar faragha zuimin an ziam fisi izam.

³Ezi gavmanin gumazir ekiar kaba iza bar marvir guam itir naghin dughiar namba wanin an ziam fasa bar uari akufa.

⁴Egha gavmanin gumazir akam akurir mam pamten kamaghin diagha migei, "Ia nguibaba bar dar gumazamiziba, kantriba bar dar gumazamiziba, nguibabar akaba bar ia bar atrivimin akam baragh!

⁵Ia sighaba ko mariviba ko gitaba ko buaba ko ighiar igharaziba baraghti da arangam. Egh ia ighiar kam baragh, uan teviba pirigh avigh marvir guar Atrivim Nebukatnesar asarazir kam in ziam fi.

⁶Eghti gumazitam tevimning apirigh aviragh, marvir guamin ziam fan koghti, e zuamira a inigh danganir ekiar avir bar pamten isim in aven anekunigham."

⁷Kamaghin me ighiam baragha, nguibaba bar dar gumazamiziba ko kantriba bar dar gumazamiziba ko nguibabar akaba bar, maghira teviba

apirigha aviragha marvir guar Atrivim Nebukatnesar asarazir kamın ziam fe.

Me Judan gumazir 3plan gun mikeme

⁸ Ezi dughiar kamın Babilonın gumazir maba iza Judan gumazamizibar ziabagh asighasighasa men gun atrivim mikeme.

⁹ Egha me kamaghın Atrivim Nebukatnesarın miği, “Gumazir ekiam, ni iki mamaghira ikiam!

¹⁰ Atrivim, ni gumazamiziba bar kamaghın me miği ghaze, me sighaba ko mariviba ko gitaba ko buaba ko ighiar igharaziba baraghıva, gumazamiziba bar teviba apirigh avigh, golin marvir guar ni ingarigha asarazir kamın ziam fam.

¹¹ Eghti gumazitam tevimming apirigh aviragh marvir guamın ziam fan koghti, ni zuamira a inigh danganir ekiar avir bar pamten isimın aven anekunigham.

¹² Ezi Judan gumazir pumuning ko mikezir kaba, Satrak, Mesak, ko Abetnego, kar ni Babilonın provins gativagh an ganasa me amisefe, ezi me nin akam batoke. Egha me nin asebar ziaba fer puvati, egha uaghan teviba apirigha aviragha golin marvir guar ni asarazir kamın ziam fer puvati.”

¹³ Ezi Atrivim Nebukatnesar akar kam baregha bar puviram atara egha ghaze, ia 3plan gumazir kaba inigh na bagh izi.

¹⁴ Me izegha gıvazıma a kamaghın men azai, “Satrak ko Mesak ko Abetnego, me ghaze ia nan aseba ko godın marvir guar ki asarazir kam ia uaghan teviba apıra aviragha an ziam fer puvati. Guizbangıra, o?

¹⁵ Ezi datirighin, ia sighaba ko mariviba ko gitaba ko buaba ko ighiar igharaziba baraghiva, teviba pirighiva avigh marvir guar kamın ziam fi. Ia kamaghın damuan koghti, ki datirighira gumazibav kemeghti me ia isi danganir ekiar avir bar pamten isimın aven ia kunigham. Eghti godın manam ian akuragh nan gavgavim da ua ia inigham?”

¹⁶ Ezi Satrak, Mesak ko Abetnego atrivim ikara, “Atrivim Nebukatnesar, bizir ni e damuasa ifongezir kam, e akaba an puvati.

¹⁷ E guizin Godın ziam fe. Ni mikemezi moghin e damigh, eghti en Godın gavgavim itim, an en akuraghti, nin gavgavim ko danganir ekiar avir bar pamten isim, e a gitagham. God en akuragham.

¹⁸ Eghti an en akuraghan koghti, ni bizir kam gifogh, e nin asebar ziaba fan koghiva, egh uaghan teviba pirighiva aviragh golin marvir guar ni asarazir kamın ziam fan kogham.”

Me Satrak, Mesak ko Abetnego isava avim mikini

¹⁹ Nebukatnesar akar kam baregha egha bar Satrak, Mesak ko Abetnego men aningaghegha, an damazimning bar aghefe. Egha a uan ingangarir gumazibav kemeghti me avim atighti a puvira isiam. Avim faragha kamaghın isizir puvati.

²⁰ Egha a uan midorozir gumazir gavgavibav gia ghaze, me Satrak, Mesak ko Abetnego, ikegh me isiva danganir ekiar avir bar pamten isimın me kunigh.

²¹ Kamaghin, me 3pla uaghara men korotiar ruariba ko siotba ko dapanir asuaba sara me ikeghava, me isa danganir ekiar avir bar pamten isimin, me akuni.

²² Dughiar kam atrivim faragha migeima me avim gamima a bar pamtemin isia mizariaba zui. Kamaghin, midorozir gumazir me inigha avir danganir ekiamin ghueziba, avir mizariaba bar men isizi me ariaghire.

²³ Ezi Satrak, Mesak ko Abetnego, me avimin torim giraghue. Ezi me ikezir beniba kamaghira iti.

²⁴ Ezi Atrivim Nebukatnesar men ganigha digavir kuram gamigha zuamira dikavigha tu. Egha kamaghin gumazir nighnizir aghuiba a ganidibar azara, “E 3plan gumaziba ikegha me isa avim mikini, o puvati?” Ezi me a ikara, “Are, atrivim, e manmaghiram ami.”

²⁵ Ezi a ghaze, “Manmaghin amizi ki 4plan gumazibar garima me avimin torimin arui? Egha benir e me ikeziba, ua men namnabar itir puvati. Egha avim uaghan men isir puvati. Ezi namba 4in gumazim asebar borimin min gari.”

Avim 3plan gumazibar isizir puvati

²⁶ Ezi Nebukatnesar danganir ekiar avir bar pamten isimin tiar akamin boroghira ghugha kamaghin dei, “Satrak! Mesak! Abetnego! Ia Godin Bar Pin Itimin ingangarir gumaziba! Ia azenan izi!” Ezi me avim ategha azenan ize.

²⁷ Ezi gavmanin faragha zuir gumaziba ko, gumazir dapaniba ko, gumazir aruar faragh zuiba ko, gumazir nighnizir aghuiba atrivim ganidiba,

me iza Judan gumazir 3plan kabar ganasa uari akufa. Me gara fo, me isizir puvati. Egha avim men dapanir ariziba ko korotiabar isizir puvati, egha me mikarzitam isigha mughazir puvati, egha avir mughuridar tam zuir puvati.

²⁸ Ezi atrivim kamaghin migei, “E bar Satrak, Mesak, ko Abetnego, men Godin ziam fam. God uan ensel amadazi a 3plan gumazir an ziam fa egha nighnizir gavgavim an itibar akura. Me nan akam batuegha ovengan atiatingizir puvati. Egha godin igharazitam tevimning apirigha an ziam feir puvati. Me uan Godin ziamra fe.

²⁹ Ezi ki fo, Satrak, Mesak ko Abetnego, men God men akurazi moghin, godin igharaz tam uan gumazamizibar akuraghan kogham. Kamaghin amizi, ki migirigiar kam damuasa, ia gumazamiziba bar Godin kam a dipova, akar kuratamin a mikiman kogham. Egh nguibaba bar dar gumazamiziba ko kantriba bar dar gumazamiziba ko nguibabar akaba bar, me arazir kam damuti, ki midorozir gumazibav kemeghti me men sueba ko aghariba asighti, me aremegham. Egh me men dipeniba akararigh bar dagh asighasigham.”

³⁰ Ezi atrivim mikemegha givagha, egha Satrak, Mesak ko Abetnego ingangarir igiam Babilonin provinsin me ganingi, ingangarir kam ingangarir me faragha amizim gafira.

4

Nebukatnesarin namba 2in irebam, a temer ekiamin gani

¹ Atrivim Nebukatnesar nguazimin nguibaba bar dar gumazamiziba ko kantriba bar dar gumazamiziba ko nguibabar akaba bar, me bagha akam amada. An akam kamakin:

Ia bar deraghvira iki!

² Datirighin ki arazaraziba ko mirakelin bar ekiaba, Godin Bar Pin Itim na bagha dagh amizibar gun ia mikimasa.

³ God arazarazir bar ekiabar en aka!
Egha bar gavgavigha mirakel bagh ami!
God iki mamaghira ikiam;
an atrivimin dughiaba zurara ikivira ikiam.

⁴ Ki Nebukatnesar, nimira uan dipenimin aperaghav ikia uan ingangaribar garima, da bar deragha oto. Egha ki bizir avirim ikia, egha bar akuegha iti.

⁵ Ezi dimagarir mamın ki irebamın ganigha bar puviram atiatingi. Ki irebamın aven ganizir biziba na gamizi ki digavir kuram gami.

⁶ Egha ki Babilonin fofozir gumaziba bagha akam amada, eghti me izi irebamın mingarimin gun na mikimam.

⁷ Ezi irebar mingaribagh fogha dar gun migeir gumaziba ko, kukunir gumaziba ko, imezibagh amir gumaziba ko, akavsiabagh amir gumaziba, me bar ize. Ki irebamın gun me migeima, me irebamın mingarimin gun na mikiman ibura.

⁸ Ezi gin Daniel izi. (An ziar mam Beltesasar, ziar kam nan asemın ziam. Guizbangira, aser bar

gavgavibar duaba niġhnizim Daniel ganingi.) Ezi ki uan irebamın gun a miġei. Ki kamaghın a miġei:

9 “Beltesasar, fofozir gumazibar gumazir dapanim, ki fo, aser bar gavgavibar duaba, niġhnizim ni ganingizi, ezi bizitam nın pin kogh, nın modoghan kogham. Ezi ni datirighın nan irebam baragh, egh an mıngarımın gun na mikim.

10 “Ki uan dakozim girighav ikia irebamın garima, temer bar dafam nguazim bar moghıra an tongıra tughav iti.

11 Egha an aghua bar ekıva ghuanaga overiamın suira, nguazımın itir gumazamiziba bar an gari.

12 Ezi temer kam dafarir bar aghuiba iti, egha ovızir avırıba iti, nguazımın itir gumazamiziba bar dar amegh izıvaghm. Ezi kuaraziba an aguabar mikonibagh amıma, nguazımın asızir atiaba iza an apengan avughsi, egha da bar an ovıziba api.

13 “Ki uan dakozim girighav ikia irebamın garavıra itima enselin mam Godın Nguibamın ikegha izaghiri, an enselin maba ko me bizibar garir enselba.

14 Egha pamtemın dia ghaze: Ni temem okeghti a irigh. Egh an aguaba aghoregh, an dafariba aghor da makunigh, an ovıziba tintinibar da kunigh. Egh asızir an apebamın itiba batokegh, egh kuarazir an aguabar itiba batokegh.

15 Egh temer dakam biba saram aneteghti a nguazımın grazibar tongın iki, eghti ainın kuakar ekiatam ko bras inigh an povim gighuigh. Egh gumazir kam ateghti amarıba dımagarıbar a giram.

Eghti an asizibar min dadabar ami ikiam.

¹⁶ Egh gumazir kam, a 7plan azenibar gumazamiziba nighnizi moghin nighnighan kogham, ana asizibar min nighnigh ikiam.

¹⁷ Ezi bizibar garir enselba bizir kaba otivasa me mikeme, eghti angamira itir gumazamiziba bar kamaghin fogham, Godin Bar Pin Itim bar gumazamizibagh ativagha men gari. Egha a uabi uan ifongiamin gin ghua, gumazir ziar ekiaba itiba ko gumazir kiniba, atrivimin ikiasa me amisevima me otifi.”

¹⁸ Egha ki ua kamaghin Daniel migei, ki uan irebam ni mikemegha gifa. Nan fofozir gumaziba irebamin mingarimin gun na mikiman ibura. Kamaghin amizi, Beltesasar, ni datirighin an mingarimin gun na mikimam. Ki fo, aser bar gavgavibar duaba nighnizim ni ganingi, kamaghin nirara na mikimam.

Daniel irebamin mingarimin gun migei

¹⁹ Ezi Daniel irebamin mingarim gifogha gifa, kamaghin amizima a bar osemegha digavir kuram gamigha, atrivimin mikiman atiati.* Ezi atrivim kamaghin a migei, “Beltesasar, irebar kam ko an mingarim ni damuti ni osimiva atiatingan marki.”

Ezi Beltesasar a ikara, “Atrivim, ki irebar kam mikemezir biziba ni bativan ki ifongezir puvati. Da nin apanibara otivasa ki ifonge!

* **4:19:** Akar kam, 4:19in ikegha ghua 4:33in tu, kar akar otevir mam Atrivim Nebukatnesar gumazamiziba bagha anemada. (Ni Daniel 4:1in ganigh.) Egha kagh atrivim bizir a bativizibagh eghanizir puvati.

20 Ni temer ekiar mamın gani, a bar ruaragha ghuanağa overiamın suira, ezi nguazir kamın gumazamiziba bar an gari.

21 A dafarir bar aghuiba ko ovızir avırıba iti, nguazımın itir gumazamiziba bar dar amegh izıvaghám. Ezi asızir atiaba an apengan avughsi, ezi kuaraziba an aguabar mikonıbar ingari.

22 “Atrivim, nırara temer kam, ruaragha bar gavgafi. Ezi nın gavgavım bar ekevegha pın ti, ezi nın gavgavım nguazımın itir gumazamiziba bar dar gari.

23 “Ezi ni garima, enselin mam Godın Nguibamın ikegha izaghıra ghaze, ‘Ni temer kam okegh a gasıghasıkıgh, egh an dakam ateghti a nguazımın iki. Egh ainın kokam ko bras inıgh an povım gıghuıgh. Eghtı ghuarıar dıpaba dımangan gumazir kam gıram, egh aneteghti a 7plan azenıbar asızir atiaba ko ikiam.’

24 “Atrivim, irebar kamın mıngarım kamakın, kar Godın Bar Pın İtim mıkemezır bızım, ni batıvam.

25 Ni gumazamizıbar nguıbam ategh, mangıva asızir atiaba ko ikiam. Ni bulmakaubar mın dadabar amı, egh puram azenan dakuam. Eghtı dımagarımın ghuarıar dıpaba 7plan azenıbar ni gıram. Ni kamaghıra iki, mangı kamaghın fogham, Godın Bar Pın İtim bar gumazamizıbagh atıfa. Ezi a uabı uan ifongıamın, gumazıba mısevıma me atrıvıbar otıfi.

26 Ni ensel barazı, a temer dakam ateghti a nguazımın aven ikıasa mıkeme. Bızır kamın mıngarım kamakın, ni bar kamaghın fogh mıkım,

God Uabira Nguazimin Biziba Bar Dagħ Atifa. Ni fogħa għifa, egha għin ni uam atrivimin otivam.

²⁷ Kamaghin amizi, atrivim, ni datirighin ki ni mikimamin akamin għin mangam:† Ni arazir kurabar amuan kogħiva, arazir aghuibar amu, egh gumazamizir onganarazibar apangkuf. Ni kamaghin damuva, egh ni ti deraghvira ikiti, bizir ni amiba bar deraviram otivam.”

²⁸ Ezi Daniel mikemezi mogħira, bizir kaba bar Atrivim Nebukatnesar batifi.

²⁹ Ezi 12plan iakiniba għivazi, atrivim dugħiar mamın uan dipenir Babilonin itimin azuarim garui.

³⁰ Egha kamaghin miġei, “Ia gan, Babilon a nguibar bar ekiam egha bar dera. Nan gav-gavimin ki uabi an ingari, ki nguibar kam gamizi an otogħa, uan gavgavim ko ziar ekiam isi gumazamizibar akakagħasa.”

³¹ A miġiavira ikiava egha orazima, tiarir mam Godin Nguibamin ikegha izi. Tiarir kam kamaghin miġei, “Atrivim Nebukatnesar, ni nan akam barakigh. Kantrin ni ativazir kam, ki datirighin ni dam a inigham.

³² Eghti ki ni batueghti ni ua gumazamiziba ko ikian kogħam. Ni mangi asizir atiaba ko ikiam. Egh ni 7plan azenibar, bulmakaubar min dadabar amam. Ni kamaghira iki mangi dugħiar ni fogħ suam, Godin Bar Pin Itim bar gumazamizibagh

† **4:27:** Gumazir maba ghaze, vezin kam, a dugħiar Nebukatnesar uam atrivimin otivamim a miġeir puvati. Me ghaze, Daniel kamaghin mikeme, atrivim arazir aghuibar amuti, bizir kurar kaba a bativan kogħam.

atifa. A uabi uan ifongiamin, gumazibagh amima me atrivibar otifi.”

³³ Ezi bizir ensel mikemeziba, da zuamira Nebukatnesar batifi. Me gumazamizibar tongin a batoghezi, a bulmakaubar min dadaba api. Egha dimagarimin ghuariar dipaba an namnam giri. Egha an dapanir arizim bar ruaragha taragiar arizibar min gari. Egha an dafarir puziba bar ruaragha mati kuarazir puzibar min gari.

Nebukatnesar Godin ziam fe

³⁴ Gin 7plan azeniba givazi, ki Nebukatnesar, ki kogha Godin nguibamin gara, egha nan nighniziba ua dera. Egha ki Godin Bar Pin Itim bagha bar akonge. A Godin ikia mamaghira itim, kamaghin, ki an ziam fam. Egha ki kamaghin migei:

God atrivimin iki mamaghira ikiam.

Eghti an atrivir kam dughiaabar ikivira ikiam.

³⁵ A gari, nguazimin itir gumazamiziba mati pura biziba.

An Nguibamin itir enselba ko nguazimin itir gumazamiziba an apengan iti, a bar me gatifa.

Egh a bizitam damusi an a damuam,

eghti gumazitam an anogoreghan kogham.

Guizbangira, gumazitam kamaghin an azangsighan kogham,

Ni bizir tizim gami. Bar puvati.

³⁶ Ezi ki migirigiar kam gamir dughiamin, nan nighnizim ua dera, ezi ki ua uan ziar ekiam ini. Egha datirighin ki kantrin faragha ativazim, ki

uam a gativagh an ganamin gavgavim ini. Ezi gumazir nighnizir aghuiba na ganidiba, ko nan gumazir ekiaba, me ua iza na ko iti. Ezi ki uam atrivimin ikia, egha ziar bar ekiam iti, a ziar ekiar ki faragha inizim gafira.

³⁷ Egha datirighin ki Nebukatnesar, ki Atrivir Uan Nguibamin Itim bagha bar akonge, egha an ziam fa ziar ekiam a ganidi. Ki fo, bizir ana amiba bar voroghira ikia bar dera. Egha a gumazir uan ziaba feba da dikabiri.

5

Atrivim Belsasarin isar ekiam

¹ Ezi datirighin Belsasar atrivir igiamin otogha, dimagarir mam in a isar ekiar mam gamua, egha uan gumazir ekiar tausen plan diazi me isar kam in izegha, a ko wain in dipam api.

² Egha me wain in dipam apavira itima, Belsasar, gol kapba ko silvan kapba inigh izasa uan ingangarir gumazibav migei. Kav in kaba, an afeziam Nebukatnesar Jerusalem in nguibamin itir God in Dipenimin ghugha da inigha Babilon in nguibamin ize. Atrivim ghaze, a uan gumazir ekiaba ko uan amuiba ko an amuir doziba ko, me bar kav in kabar wain in dipabar amam.

³ Kamagh in amizi, ingangarir gumaziba golin kapba inigha ize. Ezi gumazamiziba bar kav in kabar wain in dipaba api.

⁴ Egha me wain in dipaba apa ikiava, aser me gol, ko silva, ko bras, ko ain, ko temem, ko dagiam in, ingarizir marvir guabar ziaba fe.

⁵ Me kamaghın amıma, gumazımın dafarım zuamıra birımın otogha birım gısın osiri. Danganır kamın lam isia an angazangarım bar ekefe, ezi atrivim bar deraghavıra dafarır kamın garıma, an osiri.

⁶ Egha a bar atiatıgha, an atiatır guam asaragha, an gavgavım gıvazı, an soroghafarıba a gınısı.

⁷ Ezi a kukunır gumazıba, ko imezıbagh amır gumazıba, ko akavsiar ifavarıbagh amır gumazıba, tav a bagh me inıgh izasa a pamten dei. Me izegha gıvazıma, atrivim kamaghın me mıgei, “Gumazıtam akar kam dıponegh an mıngarımın gun na mıkemeghti, ki atrivimın korotiar aghevım a danıghtı aneghuam. Egh ki golin sen an fırimın daghti, a zıar ekıam inıam. Eghtı ki a damıghtı a namba 3ın gavmanın gumazımın ikıam.”

⁸ Ezi fıfozır gumazıba aven izegha gıvazı, atrivim akar kam bar me mıkemez, men tav akar kam dıponan ibura. Egha men tav akar kamın mıngarımın gun atrivim mıkemezır puvatı.

⁹ Kamaghın amızı, Atrivim Belsasar bar atıatingi. Egha an atiatır guam asaragha an gavgavım gıvazıma, an soroghafarıba a gınısı. Ezi an gumazır ekiaba nıghnıghava avenge, kamaghın amızı, me bızitam damuan ibura.

¹⁰ Dughıar kam atrivimın amebam nıgınır kam barakı, nıgınır atrivim uan gumazır ekiaba ko me amızım. Egha a isar ekıam itır danganıamın aven ghugha ghaze, “Atrivim, nı deraghvıra ikı mamaghıra ikı. Nı bızir kam ateghti an osımtızım nı danıngan markı.

¹¹ Nı oragh, gumazır mam nın kantrin itı, ezi aser bar gavgavıbar duaba nıghnızım a ganıngi.

Ezi dughiar nin afeziam atrivimin itimin, nin afeziam gumazir kamın garima, a fofozir ekiaba ko nighnızir aghuiba iti. Egha an fofozim bar ekevegħa aser gavgavibar fofozimin mın ghu. Ezi nin afeziam Atrivim Nebukatnesar, gumazir kam isa, irebabar mıngaribar gun mıgeir gumaziba ko, kukunir gumaziba, ko imezibagh amir gumaziba, ko akavsiar ifavaribagh amir gumaziba, bar men gumazir dapanimin ikiasa anemisefe. Nin afeziam kamaghın ami.

¹² A fo, gumazir kam bar fofozir aghuiba ko nighnızir aghuiba iti, egha irebabar mıngariba ko akar isın zuiba, ko bizir mogomebar mıngaribar gun mıgei. Kamaghın amizi, ni Daniel bagħ akam amadagh. Atrivim Nebukatnesar ziam Beltesasar a gati. Ni a mikemegħti a izi akar birimin itimin mıngarimin gun ni mikımam.”

Daniel akar dipenir birimin itimin mıngarimin gun mıgei

¹³ Egha me Daniel ingha aven ghuzıma, an atrivimin boroghın tughav iti. Ezi atrivim kamaghın a mıgei, “Ni Daniel, ni ti Judan gumazir mam? Ni ti Judan adarazir mav, fomıra nan afeziam, Atrivim Nebukatnesar, ni ingha ize?”

¹⁴ Ki kamaghın oraki, aser bar gavgavibar duba nighnızim ni ganıngi, ezi ni fofozir ekiaba ko nighnızir aghuiba iti.

¹⁵ Ki fofozir gumaziba ko kukunir gumazibar dia, egħti me izi akar birimin itim diponıva, an mıngarim gun na mikımasa. Ezi puvati, me mikıman ibura.

16 Ezi ki kamaghin oraki, ni bizir mogomeba ko akar isin zuibar gun migei. Egh ni osizirir kam diponiva an mingarim gun na mikemeghti, ki atrivimin korotiar aghevim ni da arugh, egh gol sen nin firimin datighi ni ziar ekiam iniam. Eghti ni nan gavmanin gumazir namba 3in otogham.”

17 Ezi Daniel an akam ikaragha ghaze, “Marki, ki ni da bizir aghuitam inighan kogham. Ni ifueghiva, gumazir igharazir tam daningigh. Ezi Atrivim, ki datirighin osizirir kam diponiva an mingarimin gun ni mikimam.

18 “Ni oragh. Godin Bar Pin Itim, a nin afeziam Nebukatnesar gamizi, a bar atrivir ekiamin otogha bar gavgafi, egha ziar ekiam ikia bar pin ti.

19 A gavgavir bar ekiam iti, kamaghin amizi, nguibaba bar dar gumazamiziba ko, kantriba bar dar gumazamiziba ko, nguibabar akaba bar, me an atiatigha egha nisi. Eghti a gumazitam misueghti an aremeghsi an aremegham. Eghti a gumazitam ateghti a ikisi, a ikiam. Egha a kamaghin ami, a gumazitamın ziam fisi, a fam. Eghti a gumazitam dikabiragh a gasighasighsi, ana damuam.

20 Egha a uan ziam fava, akaba batogha, arazir igharazibagh amima, Godin Ikiavira Itim, atrivimin ikian a batoke, ezi an ziar ekiam iraghuzi, a uan danganim ataki.

21 Ezi Godin Ikiavira Itim gumazamizibar nguibamin a batoke, ezi an nighnizim, gumaziba nighnizi moghin nighnizir puvati, an asizibar min nighnisi. Egha a ghua donkiba ko ikia, bulmakaubar min dadaba apava, puram azenan

akui. Ezi dimagarimın ghuariar dipaba a giri. Ezi a kamaghın amua ghua gın a kamaghın fo, Godın Bar Pın Itim gumamaziziba bar me gativagha men gari. Egha a uabi uan ifongiamın gumaziba misevima me atrivibar otifi.

²² “Ni Nebukatnesarın otarim, ni bizir kabagh fogha gifa. Egha ni uabi dikabırazir puvati.

²³ Ni uabi uan ziam fasa nıghnıgha, Ekiar Uan Nguibamın Itim, ni nan ziam dikabıra. Egha uan ingangarir gumazibav kemezi me kavın nın afeziam Godın Dipenimın iniziba inıgha ize. Egha ni uan gumazir ekiaba ko uan amuiba ko nın amuir doziba ko, ia bar kavın kabar wainın dipaba api. Egha ia marvir guar me gol ko, silva ko, bras ko, ain ko, temeba ko, dagiamın ingarizibar ziaba fe. Ezi marvir guar kaba me garir puvatıgha mıgırıgıaba barazir puvatıgha bizitam gıfızir puvati. God uabıra nın ikırımırım ko ni amir biziba bar dar gara dagh atifa. Ezi ni an ziam fer puvati.

²⁴ Kamaghın amızı, God dafarir kam amadazi an akar kaba osiri.

²⁵ Akar kam kamakın:

‘Dıpon, dıpon, tuisıgh, abıkıgh.’

²⁶ “Akar kamın mıngarım, ‘Dıpon,’ a kamakın,
God ni atrivimın ikiamın dughıaba dıponsı.
Datırıghın nın dughıar abuananam.

²⁷ Ezi akar kamın mıngarım, ‘Tuisıgh,’ a kamakın,
God nın arazıba tuisıgha gifa, ezi an abanım kamaghın nın aka,
ni arazir aghuibagh amir puvati.

28 Ezi akar kamın mīngarim, ‘Abikigh,’ a kamakın, God nın kantri abıghizi, an vuer mam Midian kantrin ghu, ezi an vuer mam Persian kantrin ghu.”*

29 Ezi Atrivim Belsasar zuamira uan ingangarir gumazibav geima, me korotiar aghevim Daniel garugha egha golin sen an firimın da. Egha Daniel gamizi a Belsasarın gavmanın namba 3ın gumazir dapanir ekiamın oto.

30 Ezi dımagarir kamra, Midian kantrin gumaziba iza Babilonın Atrivim Belsasarın misoghezi ana areme.

31 Ezi Darius, a Midian gumazim, a 62plan azeniba ikiava, datırıghın Babilonın atrivimın oto, egha kantrin kam gativagha an gari.

6

Me Daniel akunizi a laionba itir mozim giraghu

1 Dughiar kam Darius atrivimın otogha gıvagha, egha 120plan gavmanın faragha zuir gumaziba amiseveghti me kantrin aven tir nguibabagh atıvagh dar ganam.

2 Ezi atrivim, Daniel ko gumazir igharazir pumuning a me amisevezi, me gavmanın faragha zuir gumazir kabagh atıvagh, atrivimın ingangaribar ganam. Eghti atrivimın ingangaribar tongın bizitam ovengan kogham.

3 Ezi atrivim, Danielın ingangarımın garima a bar dera, egha gavmanın faragha zuir gumaziba

* 5:28: Aramın akamın, akar kam “Abikigh,” a Persian kantrin ziamın mırara ghu.

ko a ko ingarir gumazimning a men ingangarib-agh afira. Kamaghin amizi, atrivimin nighnizim a Daniel amiseveghti a kantrin gumazir dapanimin ikiam.

⁴ Ezi gavmanin faragha zuir gumazir kaba ko, Daniel ko ingangarir vamiram amimning, me nighnizir kam gifongezir puvati. Egha me Danielin ingangarimin aven gari, a bizitam paziva a damighti, me a kot darigham. Me garima, Daniel a gumazir bar aghuim, egha an ingangarim bar dera. A ifarir puvatigha arazir kuratam gamazir puvati, kamaghin amizi, me an arazir kuratamin apizir puvati.

⁵ Egha me uarira uariv gei, “E Danielin ingangarimin aven arazir kuratam batoghan kogh egh, a kot darighiva avegham. Egh arazir a uan Godin gin ghua amibar ganiva, tuavitam batoghiva a kot darigham.”

⁶ Egha me atrivimin ganasa ghugha kamaghin a migei, “Atrivim Darius, ni deraghvira iki mamaghira ikiam!

⁷ Ezi e bar, nin gumazir ekar nin kantri gativamiba, e gavmanin gumazir dapaniba, ko gavmanin faragha zuir gumaziba, ko distrighin faragha zuir gumaziba, e bar, ni akar bar gavgavitam damuasa, e akam akirigha gifa. En ifongiam kamakin, ni gumazamiziba bar me mikim, eghti 30plan dughiaba me bizitam bagh ase tam o gumazitam ko mikiman marki. Me nirara ni ko mikim. Eghti gumazitam akar gavgavir kam batueghti, ni anekunighti a laionba itir mozimin magiri.

⁸ Ezi atrivim, ni gumazibav kemeghti me akar

gavgavir kam akınafarimın an osirighti, ni uan ziam osirighti an akar gavgavir kam a damuti a gavgavigham. Eghti gumazamiziba bar an gın mangam. Akar kam e Midia ko Persia, a en akar gavgavim, an e bagh iki mamaghıra ikiam. Gumazitam anebighan kogham.”

⁹ Ezi Atrivim Darius gumazibav geima me akar kam osirizi, a uan ziam akınafarir kamın an osiri.

¹⁰ Egha Daniel atrivimın akam baregha fo, Atrivim uan ziam osiri. Egha zurarama ami moghın, a dikavigha uan dipenimın ghu. Egha a bar ghuriamın pin itir danganımın ghugha, winduan Jerusalemın amadaghan itimın bar an boroghıra tevımning apırigha, God ko mıgıa egha an ziam fe. A dughiar vamıra, 3plan dughiabar God ko mıgei.

¹¹ Ezi Danielın apaniba bar moghıra uari inigha, an dipenimın ghua an garima, a uan God ko mıgei.

¹² Egha me uamategha atrivim bagha ghugha kamaghın a mıgei, “Atrivim, guizbangıra ni ghaze, gumazamiziba 30plan dughiabar nırara mikıman. Egh me asetam o gumazitam ko mikıman kogham. Gumazitam akar gavgavir kam batueghti, ni anekunighti a laionba itir mozimın agıram.”

Ezi atrivim ghaze, “Are. Akar gavgavir kam tugha bar gavgafi, kar Midia ko Persian akar gavgavim, a ikıvıra ikiam.”

¹³ Egha me atrivim mıgei, “Daniel, gumazir kam Judan adarazir mav, me fomıra kalabuziar gumazir mamın mın an kantrin a inigha kagh ize, a nın akaba batogha, ni atızir akar gavgavimın gın zuir puvatı. A zurara 3plan dughiar vamıran,

dughiar 3plan dughiarbar dughiar vamiran uan God ko miġei.”

¹⁴ Ezi atrivim akar kam baregha an navim bar osemi, egha Danielin akurvaghasa tuaviba buria ghuavira itima aminim piri.

¹⁵ Ezi Danielin apaniba uamategha atrivim bagha izegha kamaghin pamten a miġei, “Atrivim, ni e Midia ko Persian arazim ġifo. A kamakin, atrivim akar gavgavitam damighti, akar gavgavir kam iki mamaghira ikiam.”

¹⁶ Ezi atrivim gumazibav geima, me Daniel inigha laionbar mozim in anekunizi a iraghu. Ezi a kamaghin Daniel miġei, “Nin Godin ni nighnizir gavgavim an ikia egha zurara teviba apira an ziam fer kam, a nin akuragh.”

¹⁷ Ezi me Daniel akunigha ġivagha, dagiar ekjar mam inigha mozir akam apiri. Egha atrivim uan gumazir dapaniba ko, me uan ringin da-faribagh aghuizir ababaniba isa dagiar kam gati. Egha bizitam Daniel damuan gumazamizibar anogoroke.

¹⁸ Egha ġin atrivim uamategha uan dipenimin ghu. Egha dimagarir kam in daghetam amezir puvatigha, gumazamizibar diazi me iza a koma aperazir puvati. Egha a uaghan akuava avenge. Bar puvati.

¹⁹ Ezi aminim tirazima bar mizaraghara atrivim dikavigha zuamira ghua mozim in ghu.

²⁰ Ana otogha ġivagha, bar osemegha kamaghin dei, “Daniel, ni Godin Ikia Mamaghira Itimin ingangarir gumazim! Nin Godin ni nighnizir gavgavim an ikia zurara teviba apira an ziam fer kam,

a nin akuragha laionbar akabar kuazi, da ni amezi o puvati?”

²¹ Ezi Daniel mozimın aven ikia kamaghın a ikaragha ghaze, “Atrivim, ni deraghvira iki mamaghıra iki!

²² God uan ensel amadazi a iza laionbar akabar kuazi da na gasighasighizir puvati. A fo ki deraghavira ikia, egha arazir kuratam ni gamizir puvati. Kamaghın, a nan akura.”

²³ Ezi atrivim bar akuegha laionbar mozimın Daniel gekuigh azenim darighasa gumazibav gei. Me mozimın a gekuigha azenim gatigha gıvagha, an garima, Daniel guizbangıra nıghnızir gavgavim Ikiavıra Itir Godın iti, kamaghın amizi, laionba duatam a gatizir puvati.

²⁴ Ezi atrivim mıgeima me gumazir Daniel isa kot gatizir kaba ko, men amuiba ko boriba inigha laionbar mozim mikini. Ezi me tıghar nguazim giram, laionba pırara men suigha men mıkarziba aghoragsua men aghariba orovoregha me tuvareme.

²⁵ Ezi Atrivim Darius, nguazir kamın itir nguibaba bar dar gumazamiziba ko kantriba bar dar gumazamiziba ko nguibabar akaba bar me bagha akinafarim osira ghaze:

“Ia bar navir amırizimın iki!

²⁶ Ki kamaghın ia mıgei, ia nan kantrin gumazamizir ki ativaziba,
ia ziar ekiam Danielın God daning,
egh Godın kamın atiating an apengan iki.

“Kar Godın Iki Mamaghıra Itim,
egh an atrivimın iki mamaghıra ikiam.

An Dughiar an Atrivimın İkiamim ko an gavgavim gıvaghan kogham.

²⁷ A gumazamizibar akurvagha ua me isi; an arazaraziba ko mirakelba overiam ko nguazimın dagh ami.

Bar guizbangıra, a Danielın akurazi laionba a gasıghasıghizir puvati.”

²⁸ Ezi Darius atrivimın ikia ghua gın Persian Atrivim Sairus uaghan atrivimın itima, Daniel dughiar ruarimın gumazir dapanimın iti. Egha uaghan gumazir bar ekiamın iti.

Daniel uan irebabagh eghari

7

(Sapta 7--12)

Daniel 4plan asızibar irebamın gani

¹ Dughiar Belsasar Babilonın kantrin atrivim itima, an azenir farazimın, ki Daniel, ki dimagarir mamın dakozim girıghav ikia irebamın mın bizimın gani. Egha ki irebar kamın eghaghanim akınafarir mamın an osiri.

² Kar bizir ki dimagarimın irebamın ganiziba. Amınim danganiba bar dar iza ongarim gamima a dikafi, egha dipıra tintinibar zui.

³ Ezi 4plan asızir dafar vaghvagha igharagha gariba, ongarim ategha azenan izi.

⁴ Ezi farazim laionın mın gara, avızimning ikia taragiar ekiamın mın gari. Ki garavıra itima me an avızimning asigha an suemning asarazi

a gumazim mın tughav iti. Ezi me gumazibar niĝnizim a ganıngi.

⁵ Ezi ki garima naba 2ın asızim, a bean mırara gara uan suemningın tu. Egha an asızir mamın iviragharir 3pla uan akamın da isaghvıra, ezi tiarir mam a miĝia ghaze, “Aria, ni asızir tuzir aviribar ami!”

⁶ Egha ki garavıra itima asızir atiar kaziamın mın gari, ezi me a dibora ghaze lepat, an oto. An akiragharim avızir 4pla an iti. Da kuarazir avızibar mın gara, dapanir 4pla iti. Egha me bizibagh ativagh dar ganamın gavgavim a ganıngi.

⁷ Egha ki garavıra itima, namba 4ın asızir bar dafam oto. An guam bar igharagha gari, egha gavgavir ekiam iti. Ezi ki bar puvıram an atiatingi. An ainın atarir bar ekiaba ikiava, biziba bar da apava da orovorogha dagh asıghasisi. Egha ĝin minezir ireziba dikava da misaragharisi. Asızir kam 10plan komba an dapanimın iti. Kamaghın amizi, a 3plan asızir faragha otivizibar mın garir puvati.

⁸ Egha ki miĝigha 10plan kom kabar gara, komın dozir mamın garima a mabar tongın oto. Ezi komın iĝiar kam 3plan komın faragha itiba asi. Ezi komın iĝiar kam gumazimın damazimning ko akam iti. Egha bar akongegha, uabi uan ziam fe.

Daniel irebamın garima, Fomıra Fomıra Itir Gumazim iti

⁹ Ezi ki irebamın garima me atrivir dabirabiba inigha iza dar afi. Ezi Fomıra Fomıra Itir Gumazir mam iza atrivir dabirabir mam gaperaghav iti. Egha an korotiaba ghuariamın mın bar ghurghurizi, an dapanir arıziba sipsipın arızibar mın bar ghurghuri. Ezi atrivir dabirabir kam, wilba iti, egha dabirabim ko an wilba, avir mızariaba dar ikiava anekiarugha anevara.*

¹⁰ Ezi avivzariaba dabirabimın otivaghira bar ekevegħa dıpamın mın buigha izaghira tintinibar zui. Ezi tausen tausenın gumazamiziba Gumazir Kam bagħa ingari, ezi milionın gumazamiziba an damazimın tuivighav iti. Egha marazi kotiarbar amuasa akınafariba tui.

¹¹ Ezi ki garavıra ikia orazima, namba 4ın asızimın komın dozir kam uabi uan ziam favıra iti. Egha ki garima me namba 4ın asızir kam misuegħa an kuam inigha ghua avim mıkınizi a bar isi.

¹² Ezi 3plan asızir ikiavıra itir kaba, me dar gavgaviba agıfa, egħti da ua bizibagh ativagh dar ganam kogham. Egha me zuamıra dav sogħezi da ariaghirezir puvati. Me da ataghizıma da dugħiar bar otevimın ike.

¹³ Ezi nan irebar ki dımagarımın ganızir kam, ki gumazir mam, a Gumazamizibar Otarımın mın ki an gani. A ghuariamın tongın ikegħa nan boroghın izi. Ezi me a inigha ghua Fomıra Fomıra

7:9: Akar Mogomem 1:14; 20:4 * **7:9:** Vezin kamın akar kam, "Fomıra Fomıra Itir Gumazim," a Godın gun mıgei. **7:10:** Akar Mogomem 5:11; 20:12 **7:13:** Matyu 24:30; 26:64; Mak 13:26; 14:62; Luk 21:27; Akar Mogomem 1:7; 1:13; 14:14

Itir Gumazir Kam ganingi.†

14 Ezi Fomira Fomira Itir Gumazir Kam uabi a gamizi an atrivimin otozi, a gavgavim ko ziar ekiam a ganingi. Eghti ana atrivimin ikiti, an gavgavim mamaghira ikiam. Eghti an atrivir ingan-garim givaghan kogham. Eghti nguibaba bar dar gumazamiziba, ko kantriba bar dar gumazamiziba ko nguibabar akaba bar, me bar an apengan iki a bagh ingaram.

Irebar kamın mınгарim

15 Ezi ki Daniel, ki bizir kaba irebamın dar ganigha digavir kuram gamigha nighnizir aviribagh ami.

16 Egha ki gumazir kabar mav bagha ghu, an atrivir dabirabimin boroghira tughav iti, ezi ki uan irebamın gun mikimasa an azangsisı. Ezi an an mınгарimin gun na migei.

17 A ghaze, “Asızir 4plan ekiar kaba, da kantrin gavgavir 4plan ababanım, da nguazir kamın otivam.

18 Eghti gin Godın Bar Pın Itimin gumazamiziba, me gavgavim inighıva, biziba bar dagh ativagh, iki mamaghira ikiam.”

19 Ezi ki akar kam baregha givagha, namba 4ın asızir kam bar a gifoghasa. A mabar mın garir puvati, ezi ki bar ana atiatingi. A bizir aviriba uan brasın dagarir puzibar da isa, da apava ainın ataribar da orovorogha dagh asighasisı. Egha gin minezir ireziba dikava da misaragharısı.

† 7:13: Aramın akamın ziar kam, “Gumazamizibar Otarım,” İesus uabi dibori mokın. 7:14: Akar Mogomem 11:15 7:18: Akar Mogomem 22:5

²⁰ Ezi ki uaghan, 10plan komin an dapanimin itiba ko komin dozir gin otozim, ki dagh foghasa. Egha komin dozir kam a 3plan komin faragha itiba asizi da ire. Ezi a damazimning ikia, akam ikia, egha akam arava uabi uan ziam fe. Egha ki komin dozir kamın gara, ki bar atiatingi. Ki komba bar dar atiatiava, egha dozir kam ki bar an atiatingi.

²¹⁻²² Ezi irebar kam ki an garima, komin kam Godin gumazamiziba ko misogha ikia, me dikabira ghuavti Fomira Fomira Itir Gumazim oto. Egha a komin kam isa kotiam gatigha kamaghin migei, Godin Bar Pin Itimin gumazamiziba, me kotiamin aven komin kam gafira. Ezi dughiam otozima Godin gumazamiziba, me biziba bar dagh ativamin gavgavim ini.‡

²³ Ezi gumazir ki azarazir kam, a kamaghin na mikeme, “Irebar kamın mingarim kamakin, namba 4in asizir kam, a namba 4in kantrin ababanım gami. Egh a kantrin igharazibar min ganan kogham. A kantrin igharaziba bar dagh asighasigh da dikabiragh egh da givagham.

²⁴ Ezi 10plan komin kaba, da 10plan atrivibar ababanım, me kantrin kamın otivam. Eghti gin atrivir igharazitam otogham, egh an atrivir faragha itibar min ganan kogham. An atrivir 3pla batuegham.

7:21-22: Akar Mogomem 13:7; Akar Mogomem 20:4 ‡ **7:21-22:** Akar kam, Aramin akam, deragha an mingarim abighizir puvati. Gumazir maba ghaze, akar kam kamakin, “Gumazim ghaze, Godin Bar Pin Itimin gumazamiziba me gumazir igharazibagh afira.” Ezi gumazir maba ghaze, akar kam kamakin, “Gumazir Godin Bar Pin Itimin gumazamiziba gavgavim me ganidim, a kotiam gatifa.”

7:24: Akar Mogomem 17:12

²⁵ Eghti an akar kurabar Godin Bar Pin Itim mikimiva, egh an gumamaziziba dikabinam. Egh me Arazir God Me Ganingiziba ko, dughiar ekiar Godin ziam feba, da batoghsi damuam. Egh an azenir pumuning ko mikezim ko akuamin Godin gumamazizibagh ativagh men ganam. §

²⁶ “Eghti an dughiar kam givaghti, Godin kotiam otivam, eghti ana atrivir kamın gavgavim agiva, egh bar a gasighasigham.

²⁷ Egh Godin Bar Pin Itim, a nguazimin atriviba bar dar gavgaviba isi uan gumamazizibar aningam. Eghti me atrivibar iki mamaghira ikiam. Eghti kantriba bar Godin gumamazizibar apengan ikiva, egh ingariva men akaba baragham.”

²⁸ Kar irebar ki ganizimin eghaghanim, a kamaghira tu. Ezi ki Daniel, ki bar atiatingi, egha atiadir guam asara, egha ki bizir kaba puviram a dagh nighnisi. **

8

Daniel irebamin sipsipin mam ko memen mamın gari

¹ Ezi 3plan azeniba Belsasar atrivimin itima, ki bizir igharazir mam irebamin min an gani.

7:25: Akar Mogomem 12:14; 13:5-6 § **7:25:** Aramin akam deragha vezin kamın mingarim abighizir puvati. Marazi ghaze, an azenir pumuning ko mikezim ko akuam migei. Ezi marazi ghaze, akar kam, a guizbangira, akar mogomem, egha an osimtizim kam givaghamin dughiam deragha an gun migeir puvati. **7:27:** Akar Mogomem 20:4; 22:5 ** **7:28:** Aramin akam kagh gifa. Me akar sapta 8in ikegha ghua 12in tuziba, Hibrun akamin an osiri.

² Ki irebamın uabın garima, ki zuamıra ghua Elamın provinsın oto. Egha Susan nguibar ekiamın tughav iti. Ulain Fanemın boroghın.

³ Egha ki garima sipsipın apurir mam fanemın boroghın tughav iti. Egha komın pumuning iti. Ezi an komning ruara, ezi komın mam farazimın gın otogha bar ruara.

⁴ Ezi ki sipsipın apurir kamın garima, ana avi-
ragha ivegha ghua aruem uaghiri naghın, ko not
ko sautın ghu. Eghti asızitam an tivaghan kogham.
Eghti tav an gavgavimın arımangıghan kogham.
A biziba uan ifongiamın dagh amua egha bar
gavgavigha uan ziam fe.

⁵ Ezi ki bizir kamın mıngarım nıghnızır avırıbar
a gamuavıra ikia, egha memen apurir mamın
garima, an aruem ghuaghiri danganım ategha
izi. A bar puvıra ivemara an sueba nguazım dıtır
puvatı. Ezi komın bar ekiar vamıra an damazım-
ıngın tızımın tughav iti.

⁶ Ezi komın pumuning itir sipsipın Fanemın
boroghıra tughav itir ki ganızım, memen kam an
ganigha puv ivegha ataravıra sipsipın kam bagha
ghu.

⁷ Egha ki an garima a sipsip mısosi. Ezi memen
kam bar anıngaghegha, gavgavım uabın akuigha
ivegha ghua, sipsipın apurım uabı a gasegha an
komning apırıaghati. Sipsipın apurım a munasan
gavgavıba puvatı, ezi meme anekunızı a nguazım
giraghuzı, ana dıkabını. Ezi sipsipın kamın akur-
vaghamin bizitam itir puvatı.

⁸ Egha memen kam bar puvıra ifaghata, uan
gavgavım akakasi. Egha an gavgavım bar
ekevezır dughiamın, an komın ekiam dıpırı. Ezi an

danganimın 4plan komın igharaziba otifi. Egha da bar ekefe. Ezi komın 4plan kaba nguazimın 4plan ruaghateviba bar dar gari.

⁹ Ezi komın dozir igiar mam, 4plan komın kabar mam gisın aghui. Egha komın igiar kamın gav-gavim bar ekefegha ghuavira ikia gumazamizir sautın amadaghan itiba ko, aruem anadi naghın itiba ko, God uan gumazamizibagh aningizir nguazir aghuir kamın me dikabıra.

¹⁰ Ezi komın kam bar gavgavigha mikovezibav sosi. Mikoveziba Godın Nguibamın itir midorozir enselbar mın misosi. Ezi komın kam mikovezir maba kunizi da nguazim giraghue, ezi a me dikabını.

¹¹ Egha komın kam uaghan Godın Nguibamın midorozir gumazibar atrivim dikabınasa. An atrivim bagha zurara ofa gamir arazim agıvagha, Godın Dipenim gasıghasıgha a gamima a bar mize.

¹² Gumazamiziba arazir kurabagh ami, kamaghın komın kam gavgavim inigha Godın Nguibamın midorozir gumaziba me dikabınasa, egh dughiabar zurara ofa gamir arazim agıvasa.* Ezi Godın akaba bar guizbangıra, ezi komın kam Godın guizin akam gasıghasıki. Ezi gumazamiziba uam an gın zuir puvati. Ezi biziba bar komın kam dar amuasa, a pura dagh ami.

¹³ Egha ki enselin mam barazima a migeima enselin igharazir mam kamaghın an azai, “Bizir kurar e irebamın garir kaba, da dazoghın gıvaghām? Gumazamiziba dazoghın ua Godın ofa damuam. God bar aghuazir bizim an

8:10: Akar Mogomem 12:4 * **8:12:** Hibrun akam deragha vezin kamın mingarim abıghizir puvati.

Dipenimın iti, kamaghın a uan Dipenim ataki, eghti dughiar manamın arazir kurar kam gıvaghım? Eghti dughiar manamın komın kamın gavgavım gıvaghım? Eghti a ua Godın Dipenim gasıghasıghan koghıva, Godın Nguıbamın mıdorozır gumazıba uan suemningın me dikabınan kogham?”

¹⁴ Ezi ki orazima enselin ıgharazım a ikaragha, kamaghın mıgei, “Fomıra me mızarazıba ko guaratızıbar ofa God ganıdı. Eghti bizir kurar kam itir dughiamın, me 2,300plan ofaba God danıngan kogham.† Dughiar kam gıvaghti, me Godın Dipenim akırıva, ua Godın ofa damuam.”

¹⁵ Ezi ki Daniel, ki irebar kamın garavıra ikıa, egha ki an mıngarım gıfoghasa puvıra nıghnısi. Egha ki garıma gumazır mam zuamıra nan boroghın tughav itı.‡

Ensel Gabriel irebamın mıngarımın gun mıgei

¹⁶ Ezi ki gumazır mamın tiarım barazı a Ulain Fanemın ikıa dia egha kamaghın mıgei, “Ensel Gabriel, nı bizir Daniel ganızır kamın mıngarımın gun mıkim.”

¹⁷ Ezi Gabriel ıza nan boroghın tuzı, ki bar atıgha, nguazım gırıgha fuaghav itı. Ezi Gabriel kamaghın na mıgei, “Nı pura nguazımın gumazım, ezi ki kamaghsua, nı irebar kamın mıngarım

† **8:14:** Hibrun akam, dibobonır kam itı, 2,300ın arueba. Me vaghvagh arueba mengti, da 2,300plan arueba. Egh me zurara mızarazıba ko guaratızıbar ofa gamır dughiaba mengti, da 1,150plan aruebar tugham. ‡ **8:15:** Gumazır kam, ensel Gebrielra. (Nı ves 16 ko 17ın gan.) Ezi Daniel ghaze, a gumazır mamın mın an gani. **8:16:** Luk 1:19; 1:26

gıfogh. Irebar kam, nguazim gıvaghamin bizibar mıgırıgıam an ti.”

¹⁸ A mıgıavıra itima, nan damazıba nan sirızı, kı ira mıtoĝha akuava onĝanı. Ezi a nan suiragha na fezi kı tu.

¹⁹ Ezi a mıgei, “Kı Godın anıngagharım gıvaghımım dughıamın, nı mıkımasa. Kar God inabazır dughıar abuananam. Bizır kaba nı irebamın ĝanızi moĝhın otıvam.

²⁰ “Sıpsıpın apurır komın pumunıng itır nı ĝanızi, a kantri Midia ko kantri Persıan ababanım.

²¹ Ezi memen apurır nı ĝanızi, a kantri Grikın ababanım. Eĝha an damazımningın tongın tughav tir komın ekıar kam, a kantri Grikın faragha itır atrıvımın ababanım.

²² Ezi nı ĝanızi komın ekıar dıpirızır kam, 4pla komın maba an danganı otıfı. Bizır kamın mıngarım kamakın. Kantri Grik bıĝ kantrin igıar 4pla ikıam. Eĝ me ĝavĝavıba puvatıĝham, mı fıomıra kantri bıĝızır puvatızı mokın.

²³ “Ezi kantrin kabar ĝavĝavım ĝevır dughıamın, ĝumazamızıbar arazır kuraba bar pazav otoghtı, dughıar kamra, atrıvir tam otogham. A bar ĝumazır kuram. Eĝ an akaba batoghıva, navım ĝavĝavıĝh ifavarıbar amuam.

²⁴ An otogħ ĝavĝavıĝh ikıam, ezi kar ĝuızbangıra an ĝavĝavım puvatı. Eĝhtı a bizır avırım ĝasıĝhasıĝhıva, bıziaba bar dar amusi nıĝnıĝh, a pura dar amuam. A ĝumazır ĝavĝavıba itıbagħ asıĝhasıĝh, eĝ Godın ĝumazamızıbagħ asıĝhasıĝham.

²⁵ Eĝ a ĝumazamızıbagħ ifaramın fıofızır aĝhuım ikıva, eĝ an ifavarır arazır kamın an

afiragh bar pın ikiam. Egh a uan navir averiamın nıghnıgh suam a bar ekefe. Eghtı gumazamiziba suam me deravıra iti. Puvati, a zuamıra dikavıghıva men avıribagh asıghasıgham. Egh a dikavıgh Atrivir Atrivıba Bar Dagħ Afırazır Kam mısoghsı damuam. Eghtı dugħıar kamın gumazıtam a gasıghasıghan kogħam, a uabı kuram inıam.”

²⁶ Kı guaratızıba ko mızarazıbar ofabagh amır arazım, kı an irebar mıngarımın gun nı mıkeme. Ezi bizır nı ganızıba da otıvam. Egh bizır kaba zuamıram otıvıghan kogħam, kamaghın nı irebar kamın akar mogomer kamın gun gumazamızıbav kımın markı.

²⁷ Ezi kı akar kam baregha gıvagħa, bar os-eme, egha dugħıar mabar kı areı. Ezi arımarıam gıvazıma, kı dikavıgha ua ingangarır Atrıvım Bel-sasar na ganıngızım bagħa għu. Egha kı irebar kam puv a gıñıghnıgha, nıghnızır avıribagh amua deragħa an mıngarım gıfozır puvati.

9

Daniel Israelia bagħa God ko mıgeı

¹ Darius, Serksısın otarım, a kantri Midian gumazım, egha a kantri Babilonın atrıvımın iti.

² An azenır farazım, ana atrıvımın itıma, kı Daniel, kı Godın akınafarıba gara da dıborı. Egha, Godın akam inıgha ızır gumazım Jeremaıa, İkiavıra İtır God a ganıngızır akam, kı a gıñıghnısi. A ghaze, Jerusalem 70plan azenıbar ikuvıghvıra ikiam.

³ Ezi ki Ikiavira Itir God ko miġei, Ekiam. Osimtizim nan navim in itima, ki daghetam apir puvatigha, azir akamin korotiaba aghuigha, av-erenim isa uan mikarzim gaghui. Ki kamagh in ikia, egha pamtem God ko miġei.

⁴ Ezi ki Israelian gumazamizibar arazir kurabar gun uan Ikiavira Itir God in gavgavim miġei. Ki kamagh in miġei, "O God in Ekiam, ni gavgavir ekiam iti, ezi e nin ziam fe. Egha ni zurara e koma amizir Akar Dikirizir Gavgavim in girara zui. Egha ni zurara gumazamizir ni gifuegha, nin akamin gin zuiba, ni bar men apangkufi.

⁵ "E gumazamizir derazir puvatiziba. E arazir kuram gami, egha nin gin zuir tuavim ataki. E nin akam batuegha, Akar Gavgaviba ko, bizir ni damuasa e mikemeziba e dagh amir puvati.

⁶ Nin akam inigha izir gumaziba, me nin ingan-garir gumaziba, e men akam barazir puvati. Me nin ziam in, akam en atrivibav kira, en gumazir dapanibav kira, egha en ovaviba ko en kantrin itir gumazamiziba bar me mikini.

⁷ "Ekiam, ni arazir aghuibagh amima, ezi en arazir kuraba aghumsizir ekiam e ganinghi. Ezi kar bar guizbangira, e Judan nguibamin iti, o e Jerusalem in iti, o Israelian gumazamizir kantrin roghira itiba ko saghon itiba bar. Guizbangira, e nin akam batoghezi, kamagh in ni e amadazi e tintinibar ghue, ezi aghumsizir kam en mikarzibar ikiavira iti.

⁸ "O Ikiavira Itir God, e ko, en atriviba ko en gumazir dapaniba ko en ovaviba, arazir kuraba ni gamigha aghumsizir ekiam e ganinghi.

⁹ E n̄n akaba batosi, ezi n̄ Ekiām en God, en apangkuvigha en arazir kuraba ġin amadi.

¹⁰ En Ikiavira Itir Godin Gavgavim, e n̄n akam barazir puvati. Akar Gavgavir kam, n̄n akam inigha izir gumaziba n̄ e mikimasa me mikeme, ezi e an ġin zuir puvati.

¹¹ Ezi e Israelia bar n̄n Akar Gavgaviba abigha, n̄n akam barazir puvati. Egha akirim ragha n̄n akam gasara. E arazir kuram n̄ gami. Kamaghin amizi, n̄ en arazir kuraba tuisigha ġifa. Egha Akar Gavgavir kam n̄ Moses ganingizi an an osiri. N̄ izezir kuram gumazamizir akirim ragha n̄n akam gasaraziba me daningam. N̄ izezir kurar kam e ġingegha ġifa.

¹² Egha n̄ en gumazir dapaniba ko e damuasa mikemezi moghin, n̄ bizir kam gami. Egha n̄ Jerusalem puv a gamigha, bar pazaviram a gasighasiki. Jerusalem gasighasizir arazir kam, a nguazimin itir nguibar igharazibagh asighasizir arazim bar a gafira.

¹³ Ezi n̄ Moses osirizir akabar aven mikemezi moghin e osimtiziba isi. Ezi datirighin e uaghan arazir kuram gamir arazim ataghizir puvati, egha n̄ Ikiavira Itir God, en God, n̄ e gakongasa e bizitam gamizir puvati. Egha e n̄n ġuizn̄ akam barazir puvati.

¹⁴ Ezi Ikiavira Itir God, n̄ en arazir kuraba ikarvaghasa iti. Ezi datirighin n̄ a gamigha ġifa. Ġuizbangira, Ikiavira Itir God, en God, n̄ arazir aghuibaram ami. Ezi e n̄n akam barazir puvati.

¹⁵ “O Ekiām, en God, n̄ uan gavgavim akaghava

uan gumamaziziba Isipin kalabusin me inigha ize. Ezi datirighin Kantrin Igharazibar Gumamaziziba, ingangarir ni amizir kamın gavgavim ginighnighavira iti. Egha me ziar ekiam ni ganidi. Bar guizbangira, e arazir kurar avirim gamigha nin akam batoke.

¹⁶ O Ekiam, ni en arazir kuraba ko en ovavibar arazir kurabar ganigha, egha puv e gamigha, Jerusalemın nguibar ekiam gasighasiki. Ezi Jerusalem boroghira itir kantribar gumamaziziba, me bar dibovir akabar Jerusalem miğiava, e nin gumamaziziba sara miği. E kamaghsua, ni uam Jerusalemın ataran marki. Bar guizbangira, kar nin nguibam a nin mighsiam gisin ti. Ni fomira an ingangarir aghuir avirim e bagha dagh ami, ezi ni ua kamaghin e bagh damuasa e ifonge.

¹⁷ “O en God, nan dimdiam ko azangsizim barakigh. Ki kamaghsua, ni uan ziar ekiam ginighnigh, ua uan Dipenir me asighasighizir kam akirigh, eghti me bar fogh suam, ni Ekiam.

¹⁸ O nan God, en ararem baregh, en gan. Ni osimtızir kamın gari an en ti, ezi osimtızim nin nguibar ekiamın ti. E gumazir aghuibar mın nin azangsighan kogham. E fo nin apangkuvim iti, kamaghin e nin azangsisi.

¹⁹ O Ekiam, en dimdiam baragh! O Ekiam en arazir kuraba gin amadagh! O Ekiam, e baragh egh en akuragh! Jerusalemın nguibar kam ko an gumamaziziba sara, e nin adarazira. Kamaghin amizi, ni suighsuighan marki. O nan God, ni uan ziar ekiam ginighnigh egh zuamira en akuragh!”

*Ensel Gebriel, Jeremaian akamin mingarimin
gun migei*

²⁰ Ki Daniel, ki God ko migiavira iti, egha uan arazir kuraba ko Israelia, me nan gumazamiziba, men arazir kuraba sara, ki dar gun migei. Egha Ikiavira Itir God, nan God ki an azangsisi, eghti a uan Dipenim ua mighsiar kam gisin an ingarighti a tugham.

²¹ Ezi ki God ko migiavira itima, enselin kam Gebriel, ki uan irebar farazimin an gani, ezi a datirighin mighegha izaghira danganir ki itimin ize. Ezi dughiar kam, bar guaratizimin ofa gamir dughiam.

²² Egha a iza kamaghin na migei, “Daniel, ki nin nighnizim akirasa ize. Eghti ni fofozir aghuir aviriba ikiam.

²³ Daniel, ni God ko migeir dughiar kamra, a nin azangsizim ikaragha gifa. God bar ni gifonge, kamaghin amizi, ki a nin azangsizimin ikarvazir akam inigha ni daningasa izi. Ezi ni datirighin deraghviram oraghti ki akar ni diponezir kamin mingarimin gun ni mikimam.

²⁴ “Ni 70plan dughiaabar, 7plan azeniba akuvagh kamaghira damu mangi 490in azenibar

otogham.* Kar dughiar God inabazim, a nîn gumazamiziba ko nîn nguibam Jerusalem, a uamategh men arazir kuraba akirigh da avegham. A gumazamizibar arazir kuraba bar ada agivaghti, me arazir aghuim damu mamaghira ikiam. Eghti Godin Dipenim uam a baghvira ikiam.† Eghti a bizir kabar amuti, akam inigha izir gumazibar akaba ko irebaba guizbangiram otivam.

25 “Ni oreghiva, kamaghin fogh: Dughiar Jerusalem uam an ingaramin migirigiam otogh mangi 49plan azeniba givaghtima, gumazir God en akurvaghasa misevezim, an otogham. Eghti me ua Jerusalemın ingariva, nguibar ekiamın aven tuavibar ingariva, afemozir ekiam gekuighti a nguibar ekiamın divazir gavgavim gighuigham. Eghti Jerusalem 434plan azenibar kamaghira ikiam, eghti azenir kaba, kar osimtiziba ikiamin

* **9:24:** Daniel 9:24in, akar namba 1. Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia ghaze, Israelin kantri ikuvigh iki mangiti 70plan azeniba givagham. Ezi vezin kamin, ensel Gebriel kamaghin migei, “70plan azenir kaba,” da guizbangira 70plan azeniba puvati, da 70plan wikba. Gumazir aviriba ghaze, akar kam, “wikba,” Hibrun akamin mingarim kamakin 7plan azeniba. Kamaghin amizi, 70plan wikba, kar 70plan azeniba, ezi ni 7plan azeniba inigh 70plan dughiabar da akuvaghti, da bar moghira 490plan azenibar otogham. Ezi marazi ghaze, puvati, Hibrun akam wikbara migei. Ezi gumazir maba ghaze, a pura bizir gin otivamibar akar isin zuibav gei, egha dughiar tamın ababanım gamizir puvati. † **9:24:** Daniel 9:24in akar namba 2, gumazir maba ghaze, e kamaghin akar kam giragham, “A danganir anogoroghezir tam ua baghvira an amisevegham.” Eghti arazir kamin, “God uabi gumazitam amisevegham, a gumazir bar zuegha arazir aghuibagh amim.”

azeniba.‡

26 Egh 434plan azeniba gıvaghti, me gumazir God en akurvaghasa misevezim misueghti an aremegham. Eghti an bizitam ikian kogham. § Eghti atrivir gavgavir mamın mıdorozir gumazir bizir ekiam izıva Jerusalem ko Godın Dıpenim gasıghasıgham. Eghti dughiar abuananamın, mati aperiam faner ekiamın otogha, biziba atera zui. Eghti mıdorozir ekiam iki mangıti, God mikemezi moghın, dughiar abuananam otogham.

27 Eghti atrivir kam gumazamizir avırım ko akar dıkirızir gavgavim damuam, eghti me an akam baragham. Eghti akar dıkirızir gavgavir kam 7plan azenibar ikiam. Egh mangı azenir 3pla ko akuamın gıvaghti, an arazir Godın ofa gamim agıvagham. Eghti me bizir kurar God bar aghuazim isi Godın Dıpenim gısın anetıgham, kamaghın a uan Dıpenim ategham. Eghti gumazir bizibagh asıghasızim dıpenir kamın iki mangı, God a gasıghasıghasa inabazir dughiam

‡ **9:25:** Gumazir maba ghaze, e kamaghın akar kam giragham, “E kamaghın oregh fogham, me ua Jerusalemın ingaramın mıgırıgıam otoghti, 7plan dughıabar, 7plan azeniba akuvaghamın dughiam ko 62plan dughıabar, 7plan azeniba akuvaghamın dughiam gıvaghti, God miseveghamın gumazir ekiar kam otogham. Dughiar kamın, me ua Jerusalemın ingarıva, nguıbar ekiamın aven tuavıbar ingarıva, egh ua afemozir ekiam gekuıghti a nguıbar ekiamın dıvazir gavgavım gıghuıgham. Eghti azenir kaba, osımtızıba itir azenıbar mın ikiam.” § **9:26:** Hıbrun akam deragha vezın kamın mıngarım abıghızır puvati. **9:27:** Daniel 11:31; 12:11; Matyu 24:15; Mak 13:14

otogham.”**

10

Daniel Taigrisın Fanemın mırıamın ikiava irebamın gani

¹ Ezi Sairus 3plan azenibar kantri Persian atrivim itima, God akam aghurigha Daniel ganıngi. Danielın ziar mam Beltesasar. Ezi akar kam bar guizbangıra, egha mong bar pın kozi, an osemegha ghaze, a manmaghın a gifogham?* Ezi God irebamın an gun mıgei.

² Ezi dughiar kabar ki, Daniel, ki 3plan wikbar oseme.

³ Egha dagher isıngtizitam amezir puvatıgha, asızitam ko wainın dipatam nan akatorim giraghuzir puvatı. Egha boretam uabi gaghua egha uan dapanir arızim akırızir pu, bar puvatı, ezi wıghın pumuning ko mıkezim gıfa.

⁴ Ezi ki iakinir faragha zuımın, an dughiar namba 24ın, Taigrisın Faner ekiamın mırıamın tughav iti.

⁵ Egha uan guam fegha garima, gumazir mam korotiar bar ghurghurim arugha, letiar golin aghuımın ingarızim ike.

⁶ Egha an mıkarzim dagıar angazangarım itımın mın taghtası. Ezi an guam mati onımarım taghtası. Ezi an damazımning avımın mın dafogha isi. Ezi an agharıba ko sueba da brasın mın

** **9:27:** Hıbrun akam ves 27ın akar avırım deragha a mıgeir puvatı. Kamaghın amızı, gumazir maba akar kam gıra arazir ıgharazıbar an osiri. * **10:1:** Hıbrun akam deragha vezın kamın mıngarım abıghızir puvatı. **10:5:** Akar Mogomem 1:13-15; 2:18; 19:12

ghurghurizi, an tiarim mati gumazir aviriba migei.

⁷ Ezi ki, Daniel, ki uabira irebar kamın gani. Ezi na ko itir darasi, me bizitamın ganizir puvatıgha men mikarziba pura me dikafi. Ezi me atiatiava ara ghua monge.

⁸ Ezi ki bar uabira ikia digavir kuram gamir irebar kamın gani. Egha ki ua gavgaviba puvatizi, nan guam ovever guam asaragha bar ikufi.

⁹ Egha ki an tiarim baregha, egha nguazim girıgha akuava onganıgha, uan guam nguazim tua.

¹⁰ Ezi gumazir mam uan dafarımın nan suira. Egha na ghufezi ki uan dafarımning ko tevir akırımningın tu. Egha ki nuighnuigha irasa amuavıra iti.

¹¹ Ezi ensel kamaghın na migei, “Daniel, God ni gifonge. Eghti ni dikavigh bar deraghvıra na baraghti, ki bizir ni mikimamim ni mikimam. God uabi na amadazi ki ize.” Egha a mikemegha gıvazima ki dikafi, egha tugha aguavıra iti.

¹² Ezi a ua kamaghın migei, “Daniel, ni atiatin-gan marki. Dughiar farazimra ni uabi dikabıragha egha an fofozim iniasava ami. Ezi dughiar kamra, God nin dımdiam baraki. Egha datırıghın na amadazi, ki nin azangızim bangın ize.

¹³ Ki zuamıra izasa, ezi puvatı. Aser kurar Persian nguibar ekiam gativazim, 21plan dughıabar nan tivazi ki ike. Ezi ki uabira Persian atriviba ko

itima gumazir nan akurvaghamba puvati. Kamaghin amizi, enselbar faragha zuir enselin mam, an ziam Maikel, a nan akuraghasa ize.†

14 Ezi ki bizir gin nin gumazamiziba bativamim mikimti ni foghasa ize. Ni irebamın mın ganizir bizir kam, a bizir gin izamibar eghaghanim nin aka.”

15 Egha a kamaghin migeima, ki uan guam nguazim mituagha migirigiaba nan puvati.

16 Ezi enselin kam nguazimın gumazamiziba en mın gari, egha uan dafarim isa nan akam gati. Ezi ki akam akarigha kamaghin a migei, “Ekiam, ki irebar kamın ganigha bar atiatigha, puvira nigha gavgaviba gifa.

17 Kamaghin amizi, ki migirigiar manatam ni mikimam? Ki mati ingangarir gumazir uan gumazir ekiamın damazimın tughav itim. Egha ki gavgaviba puvatigha avighazi.”

18 Ezi enselin kam ua nan suirazi, ki ua gavgafi.

19 Egha a kamaghin na migei, “God bar ni gifonge, ezi ni navir amirizimın ikıva, atiatingan marki. Ni tugh gavgafigh.” Egha a mikemegha gıvazıma, ki bar gavgavigha egha kamaghin a migei, “Gumazir ekiam, ni gavgavim na ganigha gifa, kamaghin, ni datirighin bizir kabar gun na mikim.”

20-21 Ezi a kamaghin na migei, “Ni fo, ki tizim bagha ni bagha ize? Ki Guızın Akar Akınafarımın aven osirizir, akar mabar gun deraghvıra ni mikimasa ize. Egh ki dughiar ruarımın ikeghan

† **10:13:** Hıbrun akam deragha vezın kamın mınгарım abıghızır puvati. **10:19:** Gumazır Dapanıba 6:23 **10:20-21:** Akar Mogomem 12:7

kogham. Ki zuamira uamategh mangiva, aser kurar Persian kantrin garim ko misogham. Eghti midorozir kam givaghti, Grighin kantrin garir aser kuram otogham. Tav nan akurazir puvati. Ensel Maikel, a Israelia ian gari, egha a uabira nan akura.”

11

¹ Ezi, azenir faragha zuimin Midian kantrin gumazim Darius Babilonin kantrin atrivimin itima, ki ensel Maikelin akura.

Isip ko Sirian atrivimning uaning misosi

² Ezi enselin kam ua kamaghin na migei, “Daniel, ni oragh. Bizir ki ni mikimamin kaba, da bar guizbangiram otivam. Eghti atrivir 3pla otoghiva Persian kantri gativagh an ganam. Eghti gin atrivitam uam otogham. Egh namba 4in atrivir kam dagiar aviriba ko bizir aviriba ikiva, kantri Persian atrivir maba bar dagh afiragham. Eghti an gavgavim bar ekeveghti, a bizir avirim ikiam, egh a kantriba bar dar amuti men naviba bar ikuvighti me kantri Grik ko misoghsi damuam.

³ Eghti gin atrivir gavgavitam otogh, egh kantrin aviriba ko gumazamizir aviribagh ativagham. Egh bizir manam ana damusi, ana damuam.

⁴ Eghti an gavgavim ikivira ikiti, an kantri bigh, 4plan kantribar otivighti, an boribara kantrin kabagh ativagh dar ganan kogham. Puvati. Gumazir igharaziba dagh ativagham, eghti dar gavgavim atrivir kam in gavgavimin min gavgavighan kogham.

⁵ “Eghti dughiar kamın, Isipın atrivim,* gavgavim ikiam. Eghti an gumazir dapanir mam kantrin igharazimın atrivimın ikiam. Egh an gavgavim bar ekeveghti, a Isipın atrivimın gavgavim gafiragham. Eghti kantrin a ganamin kam, a bar ekevegh kantrin igharazibagh afiragham.

⁶ Eghti azenir mabar gın Isipın atrivim uan borir guivim amadaghti a mangi Sirian kantrin atrivimın amuimın ikiam. Arazir kam kantrining damighti aning uaning inigh deraghvıra ikiam. Eghti amizir kamın gavgavim dughiar ruarimın ikeghan koghti, an pamın gavgavim gıvagham. Eghti me amizir kam ko, an borim ko, a ko ghuezir darazi ko, an pam, me me misueghti me aremegham.†

⁷ “Eghti gın amizir kamın anabatam Isipın atrivimın otogham. Egh atrivir kam Sirian atrivimın midorozir gumaziba ko misogh, egh nguibar ekiamın divazir gavgavimın aven mangi, misoghıva me kuavaremegham.

⁸ Egh a men asebar marvir guaba, ko men aseba baghavıra itir bizir aghuir me silva ko golın ingariziba, ko bizir aghuir igharaziba sara, inigh

* **11:5:** Hibrun akamın me deragha kantrin kamning, Isip ko Siria, aningın ziamning deragha aning diborir puvati. Me ghaze, “Notın amadaghan itir kantri,” egha “Sautın amadaghan itir kantri.” Ezi sapta 11ın vezın avırıba, e dar gara ghaze, “Notın amadaghan itir kantri,” a guizbangıra Sirian kantri migei. Ezi “Sautın amadaghan itir kantri,” a Isipın kantri migei. Ezi sapta 11ın vezın abuananam, marazi ghaze, akar kam ua Isip ko Siria migeir puvati. Me ghaze, a kantrin igharazıvav gei. † **11:6:** Hibrun akam deragha vezın kamın mıngarım abıghızır puvati. Marazi ghaze, vezın kam an amızır kamın borım migei, egha an afezıam mıgeır puvati.

Isipin mangam. Eghti bizir kabar gin azenir tabar midoroziba puvatigham.

⁹ Eghti gin Sirian atrivim Isipin mangi egh Isip ko misogham. Egh midorozim ategh, ua uan kantrin mangam.

¹⁰ “Sirian atrivimin otariba, midorozir gumazir aviriba inigh me akuvagh midorozim bagh ikiam. Eghti atrivimin otaritam, midorozir gumazir kaba inigh zuamira mangi apermimin min men nguibaba avaragham. Egh me nguibar divazir gavgavim itim ko misogham, kar nguibar Isipin atrivim ativazim.

¹¹ “Eghti Isipin atrivim adarir ekiam iki mangi Sirian atrivim ko misogh, egh an midorozir gumazir avirim dikabiragh kalabus datigham.

¹² Egh a midorozir kam dikabiragh, egh kamaghin a bar akuegh uan ziam fam. A tausenplan midorozir gumazir avirim misueghti me arighiregham, eghti an gavgavim dughiar ruarimin ikian kogham.

¹³ “Egh Sirian atrivim uamategh uan kantri bagh mangiva midorozir gumazir avirim akuvaghti, men dibobonim fomira misoghezir midorozir gumazibar dibobonim gafiragham. Eghti azenir gin izamim, a uamategh izi midorozir gumazir gavgavir avirim inigh mangi Isipin atrivim ko misogham. Egh me dagher aviriba ko bizir aviriba sara inigh mangam.

¹⁴ “Eghti dughiar kamın gumazir avirim Isipin atrivimin apanimin ikiam. Ezi Daniel nin adarazir marasi, me aningagharir arazim iki, irebamın ganigh, bizir kam bagh dikavigh

misoghsi damuam. Egh me Isip ko misogh, egh me iregham.

¹⁵ Eghti Sirian atrivim uan midorozir gumaziba ko, me izi nguibar gavgavir mam divazimin min anerugh nguibam inisi misogh, egh a dikabiragham. Eghti Isipin midorozir gumaziba ua misoghan kogham. Eghti men midorozir gumazir gavgavir aghuiba, uaghan misoghamin gavgaviba puvatigham.

¹⁶ Eghti, Sirian atrivim uan ifongiamin bizibar me damuam. Eghti gumazitam an anogoreghan kogham. Egh a nguazir aghuir God uan gumazamizibagh aningizir kam inigh, egh nguazir kam gasighasighamin gavgavim an dafarimin ikiam.

¹⁷ “Egh gin Sirian atrivim uam uan midorozir gumaziba bar me inigh, Isipin kantri ko misoghsi mangisi nighnigham. Egh kantrining uaning inigh deragh ikiasa, a uan guivim amadaghti a mangi Isipin atrivimin amuimin ikiam. A ghaze, tuavir kamın a Isipin nguibam dikabiragham. Eghti an nighnizir kam guizin otoghan koghti, a bizitam inighan kogham.‡

¹⁸ Eghti gin a mangi nguibar ongarimin miriamin itiba ko misogh, egh nguibar aviriba dikabiragham. Eghti kantrin igharazimin gumazir dapanim, a Sirian atrivim uabi fer arazir kuram dikabiragh, egh an arazir kurar kamra a ikaragh, bar a dikabiragham.

¹⁹ Eghti Sirian atrivim uamategh uan nguibamin mangigh, nguibar ekiamin divazimin

‡ **11:17:** Hibrun akam deragha vezin kamın mingarim abighizir puvati.

ikiam. Egh a irigh bar givaghti, me uam an ganighan kogham.

²⁰“Eghti atrivir igharazitam an danganim inigh, kantrin an ativaziba bizir aghuiba ua bagh da inisi nighnigh, egh gumazitam amadaghti, a nguibar bar aghuir kamın mangi me abin men dagiaba iniam. § Egh atrivir kam midorozimın aremeghan kogham. Egh uaghan gumazitam an atar a misueghti an aremeghan kogham. Eghti atrivir kam bar dughiar otevimın ikegh ovengam.”

Sirian kantrin itir atrivir kuram

²¹Ezi ensel ghua kamaghın Daniel miği, “Eghti gin atrivir tam Sirian kantrin otogh, egh an araziba bar ikuvigham. Gumazir kam, Sirian gumazamizibar ifongiamın atrivimın otoghan kogham, a uan nighnizimın atrivimın otogham. Egh a zuamıra otogh akar asuibav kimıva akar ifavaribar amu, egh Sirian atrivimın ikiam.

²²Eghti midorozir gumazir avirim a misoghsi iziti, a me dikabıragh bar me a gevegham. Egh uaghan, a Godın Ofa Gamir Gumazibar Dapanir Ekiam dikabıragham.**

²³An kantri suvizi, eghti a kantrin taba ko, akar dikirizir gavgavir ifavarir tabar amigham, egh mikim suam a me ko deraghvıra ikiam. Egh a zuamıra kantrin a misoghasa nighnizir puvatiziba

§ **11:20:** Hibrun akam deragha vezin kamın mingarim abıghizir puvati. Gumazir maba ghaze, “nguibar bar aghuir kam,” a Jerusalemın nguibar ekiam miği. Ezi marazi ghaze, a Godın Dipenir Jerusalemın itim miği. ** **11:22:** Gumazir maba ghaze, akar kam ofa gamir gumazibar dapanimın miğiir puvati. Me ghaze, gumazir dapanir igharazim atrivim ko akam akiri.

ko misogham. Eghti arazir kamın an gavgavim bar ekevegham.

²⁴ Eghti kantrin maba navir amirizimın iki misoghsi nighnighan koghti, a zuamira dikavigh pura me ko misogham. Ezi kantrin kaba, kar kantrin dagıar aviriba itiba. Egh a bizir aghuir a misogha iniziba, a uan roroaba ko da tuiragh me da iniam. Kar an ovaviba fomıram amızir putızir arazim. Egh a nguibar divazir gavgaviba itiba inisi, ua misoghsi nighnigh, egh a men tarazi iniam. Egh a bizir kaba dughiar bar otevimra dar amuam.

²⁵ “Egh atrivir kam Isipın atrivimın atiatighan kogham. Egh, a midorozir gumazir avirir ekiam akuvagh Isip ko misogham. Eghti Isipın atrivim midorozir gumazir gavgavir taba ua bagh da inigh, egh uaghan Sirian atrivim ko misogham. Eghti gumazitaba Isipın atrivim gifarıva a damuti a bar foghan kogh, egh kamaghın, a irıgham.

²⁶ Isipın atrivimın gumazir dapanibara pazavıra a damigham. Eghti Sirian midorozir gumaziba an midorozir gumazibav sueghti me bar arıghiregham.

²⁷ Egh gın atrivir kamning uaning inigh daperagh damam. Egh aningın nighnıziba bar ikuvighti, aning akam gitıva, akar ifavarir aviribar uaning mikımam. Egh bizir aning damuasa ifongeziba, aning dar amighan kogham. God bizir kabar amuasa inabazim dughiam a tıghar otivam.

²⁸ Egh Sirian atrivim, bizir a midorozimın iniziba, bar da inigh izam, egh a ua uan nguibamın mangam. Egh gumazamiziba Godın ziam fer arazim gasıghasıghsi nighnızir tam damuam. Ezi

bizir a damuasa ifongeziba, a pura dar amuam. Egh gın a uamategh uan nguibamın mangam.

²⁹ “Eghti dughiar God inabazimın, Sirian atrivim Isipın mangıghıva ua Isip ko misogham, egh a dughiar kamın a faragha me misogha me abınizi moghın, ua kamaghın damighan kogham.

³⁰ Eghti Romın gumazamiziba kuribar izıva a misogham, eghti a bar atiatigham. Egh a bar puv atariva uamategh mangı, gumazamizir Godın ziam fer arazim gasıghasıghsı damuam. Egh a gumazamizir akırım ragha God gasaraziba men mıgırıgıaba ko nıghnızibar gın mangam.

³¹ “Eghti an midorozir gumaziba otivigh Godın Dıpenim damuti a Godın damazimın mızegham. Egh me Israelian tıvaghti, me zurara ofa gamır arazim damuan kogham, egh bizir bar kuratam Godın Dıpenimın a damıghti a tugham, kamaghın a uan Dıpenim ategham.††

³² Egh atrivim gumazamizir akırım ragha God gasaraziba, akar bar isıngtızir aghuıbar me mıkımtıma, me an gın mangam. Eghti gumazir Godın apengan itıba, me tuıvıgh gavgavıgh an akaba batogham.

³³ “Eghti Israelın gumazir dapanır fofozır aghuıba itıba, me gumazamızar akurvagħ nıghnızır aghuıba me danıngam. Eghti men tarazı, apanıba mıdorozır sababar me mısoğhti me arımıghıram, egh tarazı me me dapongtı me arımıghıram. Egh me gumazır dapanır tabar

11:31: Daniel 12:11; Matyu 24:15; Mak 13:14 †† **11:31:** Akar kam, “bizir bar kuratam,” an akar bar faraghavıra itim, a Daniel 9:27ın iti. **11:32:** Daniel 11:21; 11:34; Maıka 5:7-9; Sekaraıa 10:3-6

bizitaba okimiva me isi kalabus darigham. Egh me arazir kam dughiar ruarimin a damighan kogham.

³⁴ Eghti dughiar me Godin gumazir dapanibav soghti me arimighiramim, gumazitaba men akurvaghham. Eghti men aviriba uari uarir akurvaghshi nighnighiva, men akurvaghham.

³⁵ Eghti apaniba gumazir dapanir tabav soghti me arighiram. Eghti men osimtizir kam gavgavim gumazamizir mabar aningam. Me arazir aghuibar amuva, Godin damazimin bar zuegham. Eghti arazir kam givaghan kogham. A kamaghira iki mangi God inabazir dughiar abuananamın tugham.

³⁶ “Eghti Sirian atrivir kam uan ifongiamın bizibar amuam. Egh a uabi uan ziam fiva kamaghın mikim suam, ki aseba bar dagh afira. Egh an akar dibovibav kimiva, Godin Bar Pin Itimin ziam dikabinam. A kamaghira damu mangivira iki mangiti Godin aningagharimin dughiam otogham. Guizbangira, God uan nighnizimin gin mangi, biziba bar dar amuam.

³⁷ Eghti atrivir kam uan ovavibar aseba bar men aghuaghiva, uaghan amiziba gin zuir asemın aghuaghham. Egha, a uabi migia ghaze, ki uabira faraghavira ikia dagh afira, egh kamaghın, a bar aseba akirim ragh dagh asaraghham.##

³⁸ Egh an aser vamira ziar ekiam a daningam. Aser kam, a nguibar ekiar divaziba itibar gari. Ezi atrivir kamın ovaviba aser kamın ziam fomiram a

11:36: 2 Tesalonika 2:3-4; Akar Mogomem 13:5-6 **## 11:37:** Hibrun akam deragha vezin kamın mingarim abighizir puvati.

feir puvati. Eghti atrivim gol ko silva ko dagiar bar aghuiba, ko bizir aghuir maba sara aser kam bagh dar aningam.

³⁹ Eghti a nguibar divazir gavgaviba itibav soghsi mangi, egh a uabin akurvaghsi men aser kamın azangsiham. Egh a gumazir a gifongeziba, a men atrivimın iki, egh a ziar ekiam me daning, egh a me damuti me gumazir dapanibar otivti, a nguaziba bizir aghuibar min me daningam, egh akurvazir me a gamizim ikarvaghham.

⁴⁰ “Eghti dughiar abuananam roghira iziti, Isipin atrivim izi a ko aning uaning misogham. Eghti Sirian atrivim karisba ko hoziaba ko kuriba inigh, zuamira mangi Isipin atrivim ko pamtem misogham. Egh kantrin aviriba aperiar dafamin min otogh me arigham.

⁴¹ Eghti midorozir gumazir kaba izi God uan gumazamizibagh aningizir nguazir aghuir kamın otogham. Egh me tausen tausenın gumazamizibav soghirarigham. Egh midorozir gumazir kaba kantri Idom ko Moap ko kantri Amonın nguazir otevir ekiam inighan kogham.

⁴² Eghti atrivir kam nguibar avirim dikabiragh, egh uaghan Isip ateghti a deraghvira ikian kogham. Puvati.

⁴³ Egh a Isipin ivezir ekiaba itir bizir aghuir maba ko gol ko silvan avirim inigham. Egh kantri Libia ko Itiopia dikabiraghti, aning an apengan ikiam.

⁴⁴ Eghti gin gumaziba aruem anadi naghin ko notin ikegh iziva akar tam a mikemeghti, akar kam a damighti a digavir kuram damigh bar aningaghegham. Egh a navim bar an ikuvighti,

a pamtem misogh gumazamizir avirim kuavare-megham.

⁴⁵ Egh a ua bagh averpenir ekiaba, nguazir otevir mamın dar ingaram, nguazir kam a Mediternianın Ongarir Ekiamın mırıam ko Godın Dıpenim itir mighsıamın tızımın iti. Mighsıar kam bar zuegha bar deragha taghtasi, kar Godın mighsıam. Eghtı atrivir kam bar gıvaghıam, eghtı tav an akuraghan kogham.”

12

Dughiar abuananam

¹ Ezi enselin korotiar ghurghurim aruzim, kamaghın mıgei, “Dughiar kam otivam, enselin bar ekiam Maikel, kar Israelin gumazamizibar garir ensel, an otogham. Eghtı dughiar kamın osımtızir bar ekiam otivam. Egha fomıra osımtızir kamaghın garitam nguazir kamın nguibatamın otozir puvati. Ezi dughiar osımtızir kam otivamım, Israelian gumazamizir men ziaba Godın akınafarımın aven itiba God ua me iniam.

² Eghtı God gumazamizir avırir ovengezıba ua me fıti me ua dıkavam. Men marazi zurara itir ikırımırır aghuım iniam. Eghtı men tarazi bar aghumsıghıva kamaghıra ikıvıra ikiam.

³ Eghtı gumazir fofozir aghuıba ko nıghnızir aghuıba itiba, me mıkovezıba isi moghın isi taghtagham. Eghtı gumazir gumazamizir avırım arazir aghuıbar gın mangasa men sure gamıba,

12:1: Matyu 24:21; Mak 13:19; Akar Mogomem 7:14; 12:7 **12:2:** Aısaia 26:19; Matyu 25:46; Jon 5:29 **12:3:** Daniel 11:33-35; Matyu 13:43; 1 Korin 15:41-42; Jems 5:20

me zurara mikovezibar min isi taghtagh mamaghira ikiam.

⁴ Ezi datirighin a na migia ghaze, 'Ni Daniel, ni akaba itir akinafarir kam dukuagh, egh kendel gris a datighti, an akaba modogh ikiam. Egh akinafarir kam dukuagh mamaghira iki mangi dughiar abuananam otogham. Eghti gumazamizir avirim pamtem akar kamın mingarim gifoghsı damuva avegham.'*"

Dipar miriamın itir enselningın irebam

⁵ Ezi ki Daniel, ki gin garima, gumazir pumuning fanemin miriamningın tughav iti. Mam vongın itima, ezi mam vongın iti.

⁶ Ezi aningın mav, enselin korotiar ghurghurim arugha mong fanemin pin itim kamaghın an azangsiqha ghaze, "Dughiar manamra bizir me ganıva atiatingamıba gıvaghıam?"

⁷ Ezi enselin korotiar ghurghurim aruzim, a uan agharimning vıram aning ghufegha Godın Nguibamın akui. Egha kamaghın mıgei, "Ki Godın Mamaghıra Itimın ziamın, bar guizbangıra mıgei. Bizir ni ganıva atiatingamıba, azenir pumuning ko mıkezim ko akuamın mangıva gıvaghıam. Eghti me Godın gumazamizibar gavgavim dikabıraghti,

12:4: Akar Mogomem 22:10 * **12:4:** Amos 8:12 vezin kamın itir akamın mirara ghu. Ezi Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abıghızir puvati. Gumazir avirim ghaze an mingarim kamaghın ghu, "Gumazamizir avirim danganıba bar dar aruam, egh bizir guar aviribar fofozir aviriba iniam." **12:7:** Akar Mogomem 10:5; 12:14

eghti me bar ikuvigha, dughiar kamra bizir kaba uaghan givagham.”†

Enselningin irebamın mıngarım

⁸ Ezi a mıgeıma, ki a baregha, akamın mıngarım gifozir puvati. Egha ki kamaghın an azai, “Gumazir ekiam, bizir kaba manmaghın givagham?”

⁹ Ezi a kamaghın nan akam ikaragha ghaze, “Daniel, ni mangi. Guizbangıra, akınafarım ni a dukuagha gıfa. Eghti akar kamın mıngarım modogh mamaghıra iki mangi dughiar abuananam otogham.

¹⁰ Eghti bizir kaba otiv gumazamizibar amuti me arazir aghuıbar amuam. Egh me Godın damazımın zuegham. Egh gumazamizir fofozir aghuıba ko nıghnızir aghuıba itir kaba, merara bizir kamın mıngarım gifogham. Eghti gumazamizir kuraba me bizir kamın mıngarım gifoghan kogham. Egh me arazir kurar avırım damuam.

¹¹ “Eghti gın apanıba İsraelian tıvaghti me zurara ofa gamir arazim damuan kogham. Eghti bizir bar kuratam me Godın Dıpenımın aven anesaraghti, kamaghın a uan Dıpenim ategham, kar God bar aghuazir bizim. Dughiar kam iki mangi, 1,290plan dughiaba gıvaghtıma, bizir kurar kam gıvagham.

† **12:7:** Hibrun akam deragha vezın kamın mıngarım abıghızir puvati. Gumazir maba ghaze, a azenir pumuning ko mıkezim ko akuam mıgei. Ezi gumazir maba ghaze, akar kam, a guizbangıra akar mogomem, egha osımtızir kam gıvaghamın dughiam deragha a mıgeir puvati. **12:10:** Akar Mogomem 22:11 **12:11:** Daniel 9:27; 11:31; Matyu 24:15; Mak 13:14

¹² Eghti gumazamizir God bagha tuivigha gav-gavigha itiba, a mizuam mangiti 1,335plan dughiba givaghti, me bar akuegh ikiam.

¹³ “Eghti ni, Daniel, ni datirighin tugh gavgavigh mangiti dughiar abuananam otogham. Eghti ni aremegham, egh ni gin ua dikavigham, egh dughiar abuananamın God ni bagha inabazir biziba, ni da iniam.”

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea